

An XI
1936

FĂT-FRUMOS

Director : LECA MORARIU

Nr. 3

Pisania votivă a bisericii dela Voroneț
Ctitorie a lui Ștefan cel Mare zidită în 1488

LITERATURĂ—ARTĂ—ȘTIINȚĂ—VIAȚĂ—SOCIALĂ

14385

3.155

SANATORIUL
Dr. O. FERLIEVICI

Clinică de ginecologie, obstetrică și chirurgie generală

S'A MUTAT DELA SUCEAVA

la CERNĂUȚI, Str. BRĂTESCU-VOINEȘTI 11

FĂT ~ FRUMOS

ANUL XI
1936

DIRECTOR: LECA MORARIU

NUMĂRUL
3I. E. TOROUȚIU: *Studii și Documente Literare*
(vol. V și VII)

I s'a spus «Hurmuzache literar»; dar autorul monumentalelor *Studii și Documente Literare* nu trebuie redus prin nici o comparație. Opera lui I. E. Torouțiu e altceva decât cea a lui Eudoxiu Hurmuzache. Nu i-o tipărește nici-o instituție de stat! Și ne-o dăruiește dintr'un unic eian al său, împrăștiind-o până în cele mai nebănuite funduri cărturărești, cu vcevodală munificență și cu o grabă aproape regretabilă. Incercat-am și noi înșine părerea de rău că tirajul lor de numai 800 exemplare e gata consumat.

Iar pârga recentelor volume (V și VII), atât de viabil țâsnite din laboratorul torouțesc constituie cea mai trainică cheazășie pentru fericita încununare a clipei pe care I. E. Torouțiu o evocă cu plăpândă frăgezime, cuvântând (Vol. V, pag. IX): «Dacă ne va fi îngăduit,... avântul nostru va crește pe măsură ce urcușul va deveni mai anevoie, și după alți patru ani, cine iscălește rândurile de față, la al XII-lea volum, va putea să exclame...: *Acum slobozește, Stăpâne, pe robul tău...*; și va privi, totdeodată, cu oarecare melancolie în urma celor opt ani măcinați, clipă de clipă, luni și luni, și de vară și de iarnă, și mai ales de atâtea primăveri risipite deasupra hrisoavelor sfinte, cari altădată au fost și ele viață, cu bucurie și întristare, cu nădejdi și amărăciuni, cu scânteieri și întunecare; și atunci acelaș adumător de comori va spune, poate, în felul lui Karl Schönherr: *Când am început aceste pagini eram încă tânăr... Ce n'aș da să le pot începe acum încă odată...*».

BIBLIOTECA
JUDEȚEANĂ
NEAMȚ

Fond „G.T.K.”

BIBLIOTECA
DOCUMENTARĂ
CENTRUL FIATRA NEAMȚ

14385

3-15

Și ce minunate cad uneori zarurile sorții, când un Titu Maiorescu, arătat de I. E. Torouțiu, ca un alt N. Iorga, creator de epocă (vol. V, pag. L), — anticipa, cea mai cuvenită recunoștință pentru generoasa culturalitate a lui I. E. Torouțiu, scriind, cum zice chiar I. E. Torouțiu (vol. V, pag. II) următoarele «gânduri de catehism, cari ar trebui răspândite în manualele de școală sau lipite peste rușinea manifestelor de politicieni materialști preocupați numai de numărătoarea voturilor și arginților»: *«Care e rațiunea, temelia existenței noastre? Jertfa ideală și nimic alta. Este veridic, că jertfa ideală nu poate să meargă până a nimici cu totul substratul material, fără care nu poate trăi nimic într'un stat. Dar est modus in rebus. Jertfa totuși trebuie să fie o jertfă și trebuie să se simtă din viață, din toată activitatea cuiva că ceea ce aduce pe altarul patriei, este o emanație curată a sufletului său. A lucra numai pe bani, aceasta o știe oricine. — A lucra degeaba, uneori chiar cu pierdere materială, este lucrul care înalță inima și se simte în popor. Căci degeaba e numai material, dar moral este mult. Și măsura mărimii fiecăruia din noi este suma de sacrificii ce a adus și ce este gata a mai aduce».*

Const. I. Popescu

† G. Ibrăileanu

A murit marele critic cu suflet și înfățișare de patriarh. Barba căruntă, părul răvășit, fața palidă și suptă: era un sfânt ortodox, desprins din icoanele bisericilor bizantine, ca să-și poarte printre noi blândețea îngăduitoare.

Î-am ascultat cuvântul moale și blajin; i-am urmărit privirile pierdute în azurul depărtărilor. Toată făptura lui plutia dincolo de cameni și realități, se înălța spre lumea ideilor și a perfecției lui Plato. Dincolo de prozaismul cotidian este o altă realitate nemuritoare, pe care el o simția, către care tindea cu tot sufletul lui superior, pe care acum o știe și o cunoaște deplin.

Trei ani de zile, cu regularitate, i-am ascultat cursul la universitatea din Iași. Fără poze pretențioase, fără gesturi oratorice. Stătea îndărătul catedrei, iar ochii urmăreau gândul interior cum își lua zborul ca un cocor ce se pierde în azurul fără fund. Deaceea făcea pauze dese și îndelungate în vorbire: aveam mereu impresia că ochii sufletului urmăresc cum se conturează ideea, pură, ca o Venus Anadyomene, din apa cristalină a rațiunii. Fiecare idee era o cizelare lentă în marmoră de Paros.

Port în mine pentru totdeauna câteva din aceste idei-statui: albe, luminoase, clar conturate. Fiecare epocă își are scriitorul ei reprezentativ; societatea îl selectează, îl admiră, îl impune atenției tuturor. Această selecție naturală se aplică în mod fatal și operelor literare-artistice, după cum a constatat-o Darwin și în alte domenii.

Această metodă evolutiv-darwiniană, bazată pe un serios sistem filosofico-sociologic, trebuie să aibă drept culminatie și o interpretare estetică.

În opera critică a lui G. Ibrăileanu literatura română și-a găsit cea mai completă și mai înțelegătoare explicație. Nu este numai o explicare estetică, independentă de timp și împrejurări, care riscă să ajungă o critică rigidă, judecătorească.

Critica lui Ibrăileanu nu e apoi numai o explicare sociologică a literaturii, așa cum era pentru Dobrogeanu-Gherea.

Opera artistică nu e numai un produs social, ci mai ales unul estetic.

Societatea a selectat o anumită operă tocmai din cauze estetice.

Această armonizare a criticei evolutiv-sociologice cu critica estetică e unică în critica românească. E titlul de glorie și originalitatea gândirii lui G. Ibrăileanu.

Pentru a studia evoluția literaturii, criteriul sociologic este indispensabil. Ce criterii estetice au fost, au condus o anumită epocă pentru a selecta atunci un anumit scriitor? Iată o dublă problemă: sociologică și estetică, raportându-se la literatura trecutului.

Pentru literatura actuală, desigur că, normativ, trebuie să fie în primul rând criteriul estetic și în al doilea plan cel sociologic.

Caracteristică e interpretarea pe care Ibrăileanu o dă poeziei populare ¹⁾. Poeziile populare sunt produsul mediului social. Se caracterizează deci prin acea rusticitate elementară pe care o critica Duiliu Zamfirescu în al său discurs de recepție la Academia Română. Dar această rusticitate se pierde din cauza evoluției în spațiu și timp la care e supusă poezia. Ea suferă astfel o selecție naturală: se perfecționează, devine estetică.

Această dublă interpretare a operei literare: evolutiv-sociologică și estetică o vom găsi în toate operele lui G.

1) Termen impropriu care trebuie înlocuit cu expresia *cântec popular*, cântecul popular fiind cu totul alt fenomen decât *poezia cultă*: un aliaj alcătuit, ne-desagregabil, din text și melodie. — Nota Redacției.

Ibrăileanu: *Spiritul critic în cultura românească* (mai ales metoda sociologică), *Scriitori și curente* (1909), până la cele din urmă volume, ca d. p. *Studii literare*, în care dom'nia criteriul estetic.

Având un sistem critic filosofico-estetic atât de larg, a înțeles și explicat manifestări literare foarte variate, din școli și curente deosebite: alături de fundamentale studii despre clasicii noștri: Eminescu, Caragiale, etc., studiile cele mai înțelegătoare asupra autohtoniștilor: Sadoveanu, Sandu-Aldea, etc. Dar nici «moderniștii» n'au fost excluși. Astfel că «Viața Românească», pe care Ibrăileanu a condus-o până la mutarea ei la București, a văzut în paginile ei versuri de Al. Al. Philippide, I. Minulescu, I. Barbu, etc.

Deci nu exclusivism, ci-o largă înțelegere și apreciere a *talentului real*, atunci când se afla în adevăr!...

Acum, patriarhul cu chip de sfânt bizantin a plecat definitiv în lumea ideilor lui Plato. Dar nimeni în țara românească nu se va putea erija în critic literar, fără să țină socoteală de opera fundamentală a criticului Ibrăileanu.

Iar în amintire îmi va rămânea gravată p'ntru totdeauna, ca în aqua-forte, imaginea de sfânt și vraciu al cărților, așa cum l-am văzut odinioară, în biroul său, între tomuri și rafturi, într-o seară de iarnă cu promoroacă...

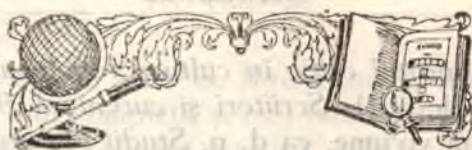
Aurel Vasillu

D E N I E

Din altar se urcă 'n stele
Psalmii pentru denie
Și coboară 'n inimi grele
Liniște de vioarele
Cu-a ei mirodenie.

Iar prin ochiul de fereastră
Frunți plecate mirue
Doamna nopților sihastră,
Pe când ruga cea maiastră
Orice demon birue...

Adelina Simionescu-Cârdei

Legea rotațiunii corpurilor cerești¹⁾

Acțiunea la distanță, fără intermediul materiei, a gravitațiunii, a magnetismului precum și propagarea luminii în vid, dovedește existența unui mediu infinit de fin în spațiu. Existența acestui mediu, numit eter, a fost presupusă cu vre-o câteva sute de ani în urmă și de atunci până astăzi știința s'a bazat pe el.

Din cele ce urmează vom vedea că eterul trebuie să fie compus din particule infinit de mici, care, deși se ating întreolaltă, cuprind între ele spații infinit de mici și absolut goale. Eterul poate fi comparat cu un gaz.

Toate fenomenele optice dovedesc că lumina e o mișcare infinit de fină într'un mediu și el infinit de fin.

Această mișcare se poate compara cu mișcarea valurilor, numite unde, pe suprafața unei ape liniștite, când lăsăm o petricică în ea.

Dacă spațiul n'ar fi umplut cu un mediu compus din particule, lumina nu s'ar putea propaga dela un corp ceresc la altul, fiindcă n'ar avea cine întreține aceste unde. Mișcarea corpurilor prin eter, fără să întîmpine rezistență, e o dovadă că dânsul e compus din particule și că poate fi comparat cu un gaz infinit de fin.

Existența eterului și a materiei în spațiu are ca urmare influența lor reciprocă. Adecă eterul influențează materia și aceasta la rândul ei influențează eterul. Forțele moleculare nu sunt nimic alta decât rezultatul influenței eterului asupra materiei.

1) Suntem fericiți a fi la dispoziția distinsului nostru savant, profesor Dimitrie Rusu, (asupra căruia d. Al. Lupu ne vorbea în «Făt-Frumos», 1935, 161).

Corpurile sunt compuse din particule foarte mici, numite molecule. Aceste sunt ținute la un loc de forța moleculară. Pe cale fizică, adică prin lovire, tăiere, frecare și încălzire, putem distruge forța moleculară.

Dacă pilim d. ex. o bucată de fier până o prefacem toată în pilitură și topim apoi pilitura, și o lăsăm să se răcească, obținem o bucată de fier de aceeași duritate, pe care a avut-o înainte de a o prefăce în pilitură. Prin pilirea bucății de fier, până ce o prefacem în praf de fier, nimicim forța care ține particulele fierului la un loc. De unde vine și cum intră această forță din nou în pilitura de fier și leagă particulele ei strâns unele de altele, dacă o topim și o lăsăm apoi să se răcească?

Fenomenul acesta se poate explica numai prin presiunea eterului asupra corpurilor.

Materia ocupă un loc în spațiu, pe care l-ar ocupa eterul dacă ea n'ar exista. În consecință, eterul ar fi mai rar în totalitatea lui dacă n'ar exista materia. Eterul din întreg spațiul, în tendința sa de a ocupa spațiul ocupat de materie, apasă asupra ei și-i ține particulele la un loc, dând naștere astfel corpurilor. Spațiul ocupat de un corp conține și el eter, dar numai printre particulele lui.

Prin căldura ce o dăm piliturii de fier ca să se topească, punem eterul din jurul particulelor piliturii de fier în mișcare (căldura e o mișcare a moleculelor materiale) și astfel dânsul se rărește. Prin aceasta se naște o diferență între densitatea eterului din jurul particulelor piliturii de fier și cea a eterului aflător printre moleculele piliturii. Adică eterul din jurul particulelor de fier devine, prin mișcarea ce i-o producem cu ajutorul căldurii, mai rar decât eterul din interiorul particulelor de fier. Aceasta are ca urmare că eterul din interiorul particulelor de fier, nemai-având de suportat din afară presiunea eterului și în tendința lui de a se opune comprimării, împinge moleculele particulelor de fier în toate părțile, până ce sunt egal împrăștiate în tot spațiul ocupat de pilitura de fier. În acest caz fierul se află în stare lichidă, deci topit. Spațiul ocupat de pilitura de fier topită precum și împrejurimea lui până la o distanță oarecare dela pilitură devine un câmp de eter rarificat, cu un maxim de

rarificare înlăuntrul lichidului de fier și cu un minim la o depărtare oarecare de el. Când nu mai alimentăm focul, lichidul de fier începe a se întări. Eterul mai dens din spațiu decât cel din lăuntru lichidului de fier și cel din jurul lui, în tendința lui de a ocupa locul ce-l ocupă lichidul de fier, împinge moleculele fierului unele spre altele tot mai mult, până ce eterul rămas printre moleculele fierului nu se mai lasă comprimat. Astfel fierul își recapătă tăria.

Disolvarea zahărului, a sării și a altor corpuri de felul acesta, când le introducem în apă, dovedește că în apă ele au de suportat o presiune eterică mai mică decât în aer și deaceia eterul aflător printre moleculele acestor corpuri, fiind mai des decât cel din apă, împinge moleculele acestora în toate părțile. La fel și dilatarea corpurilor la căldură se poate explica numai prin frângerea presiunii eterice asupra lor. Cum s'ar putea explica faptul că prin încălzirea unui corp, d. ex. a unui metal, se introduce înlăuntrul lui o forță, care împinge moleculele metalului radial în afară?

Corpurile își datoresc existența lor, după cum am amintit mai nainte, presiunii eterului asupra lor. Faptul acesta îl dovedește și sfericitatea stropilor corpurilor lichide, precum și aceea a corpurilor cerești. Eterul din lăuntru corpurilor și cel din jurul lor sunt într'o continuă mișcare înfinit de mică, sau, mai bine zis, într'o continuă tendință de mișcare. Eterul mai des din spațiu decât cel din lăuntru corpurilor, în tendința lui de a ocupa și spațiul ocupat de corpuri, le presează și, prin aceasta, presează și asupra eterului aflător printre moleculele corpurilor. Eterul din lăuntru corpurilor se opune comprimării lui și în această opunere tinde să împrăstie particulele corpurilor și astfel să le distrugă existența. Din acțiunea eterului din afara unui corp asupra lui și din reacțiunea eterului din lăuntru lui, se naște în jurul corpului un câmp de eter rarificat cu un maxim de rarificare înlăuntru corpului și cu un minim în afară de el la o distanță oarecare.

Rarificarea eterului în jurul unui corp scade cu pătratul distanței dela corp, deoarece forța cu care reacționează eterul din lăuntru corpului se împrăstie pe suprafețe de

sfere tot mai mari, care, după cum se știe din geometria elementară, cresc cu pătratul razelor lor.

La corpurile mici rarificarea aceasta a eterului din jurul lor nu se poate bine constata. La corpurile mari, cum sunt d. e. aștrii cerești, rarificarea eterului din jurul lor se manifestă prin gravitațiunea lor. Un corp care ajunge în câmpul de eter rarificat al unui astru, numit câmpul de gravitațiune al lui, este împins înspre astru de către păturile de eter mai dense din dărătul lui. (Partea de dinainte a corpului fiind socotită aceea îndreptată înspre astru).

Dacă lucrurile stau așa cum le-am arătat aici, atunci e firesc ca un corp în mișcarea lui să silească și eterul din jurul lui, până la distanța până la care este rarificat, să facă aceeași mișcare, căci după cum am arătat adineori, eterul și materia se influențează reciproc.

Așa d. p. Soarele, prin mișcarea sa de rotație, silește eterul din jurul lui și prin urmare și planetele să se rotească în jurul său. La fel și planetele, prin rotațiunea lor, silesc eterul, și prin aceasta și lunile lor, să se rotească în jurul planetelor.

Primul care a emis și a susținut cu multă convingere această idee, fără însă s'o fi putut dovedi matematiceste, a fost celebrul matematician și fizician francez Descartes.

Știința astronomiei susține că această idee e absurdă și nici nu-i poate ierta geniului unui Descartes că a emis-o. Kepler însuși a căutat mult timp relația dintre rotațiunea Soarelui și revoluțiunea planetelor și 'n această căutare a descoperit cele trei legi, cari constituiesc baza astronomiei.

În cele ce urmează vom dovedi că există o relație între mișcarea de revoluțiune a corpurilor cerești și mișcarea de rotațiune a corpurilor lor centrale din sistemul nostru solar, ceea ce a susținut Descartes și a căutat zădarnic Kepler.

Se știe că planele orbitelor planetelor coincid aproape cu planul dus prin ecuatorul Soarelui. La fel coincid și planele orbitelor lunilor planetelor cu planele duse prin ecuatorul acestora. Faptul acesta precum și faptul că sensul mișcărilor de rotațiune și revoluțiune al corpurilor cerești din sistemul nostru solar e același (cu puține excepții, asu-

pra căroră vom reveni) dovedește că mișcarea de revoluțiune a corpurilor cerești e produsă de mișcarea de rotațiune a corpurilor lor centrale.

După legea a treia a lui Kepler, viteza unui corp ceresc, în mișcarea sa de revoluțiune, e cu atât mai mare, iar timpul lui de revoluțiune cu atât mai mic, cu cât corpul e mai aproape de corpul central. Și invers. Adecă, cu cât un corp ceresc e mai departe de corpul său central, cu atât viteza lui în mișcarea sa de revoluțiune e mai mică, iar timpul lui de revoluțiune mai mare.

Potrivit legii acesteia a lui Kepler, valorile vitezei și ale timpului de revoluțiune a eterului, luate ambele ca valori absolute, sunt egale la o distanță oarecare dela corpul cu rotație.

Astfel, dacă luăm ca unitate de măsură pentru viteză chilometrul iar ca unitate de timp a revoluțiunii ziua, aflăm că la distanța de 42,670.000 Km dela Soare viteza unei planete ce s'ar afla la această distanță, ar fi de 55,69 Km pe secundă, iar timpul ei de revoluțiune ar fi de 55,69 zile. Dacă luăm ca unitate de măsură pentru viteză tot chilometrul, iar ca unitate de măsură pentru timp ora, aflăm că la distanța de 8.710.000 Km dela Soare, viteza unei planete, ce s'ar afla la această distanță, ar fi de 123,26 Km pe secundă, iar timpul ei de revoluțiune ar fi de 123,26 ore, ceea ce face 5,175 zile.

Dacă împărțim 55,69 la 5,175 și rezultatul îl înmulțim cu rădăcina cubică din el, obținem numărul 24, care e aproape de numărul 25, timpul calculat în zile al rotațiunii Soarelui. Dacă facem calcule similare, găsim pentru Pământ și Marte o durată de rotațiune de câte 24 ore.

Dacă însemnăm în general cu T timpul de revoluțiune al unui satelit, a cărui viteză luată ca valoare absolută, e egală cu T , și acesta luat ca valoare absolută exprimată în zile, apoi cu t timpul de revoluțiune al altui satelit din acelaș sistem, a cărui viteză, luată ca valoare absolută, e egală cu valoarea lui t , luată tot ca valoare absolută și exprimată în ore, atunci putem scrie pentru timpul de rotație t_1 al Soa-

relui, al Pământului și al lui Marte următoarea formulă generală :

$$t_1 = \frac{T}{t} \sqrt[3]{\frac{T}{t}}$$

(T și t se prefac apoi la împărțire sau în zile sau în ore).

La toate celelalte planete cu sateliți, cum sunt Jupiter, Saturn, Uran și Neptun, timpul rotației lor e egal cu câtul

$\frac{T}{t}$ adică :

$$t_1 = \frac{T}{t}$$

Câtul $\frac{T}{t}$ este o constantă și egală cu 10,84 pentru toate corpurile cerești cu sateliți din sistemul nostru solar.

În tabloul ce urmează dăm valorile lui R și r (distanțele la care vitezele eterului din acelaș sistem, sunt egale cu timpurile de revoluțiune la respectivele distanțe), valorile T și t (timpurile de revoluțiune la distanțele R și r), t_1 timpul rotațiunii corpurilor cerești, rezultat din legea rotațiunii lor, t_2 timpul rotațiunii corpurilor cerești aflat pe alte căi, iar în ultima rubrică apropierea valorilor lui t_1 și t_2 exprimată în procente.

Tablou

Nr.	Astrul	R	r	T	t	t_1	t_2	Apropierea între t_1 și t_2 în procente
		km	km	zile ore	zile ore	zile ore	zile ore	
1	Soarele	42670000	8710000	55,69	5,175	24	25	96,00
2	Pământul	73465	15000	56,0544	5,17	24	24	100,00
3	Marte	34730	7089	38,136	3,5164	24	24,61	97,52
4	Jupiter	1311000	267500	234,264	21,60	10,84	9,866	91,01
5	Saturn	733150	149650	175,224	16,16	10,84	10,233	94,40
6	Uran	306300	62000	113,232	10,44	10,84	10,75	99,16
7	Neptun	351700	71790	121,344	11,19	10,84	10-24	?

Din compararea lui t_1 cu t_2 vedem că diferența dintre aceste două timpuri, aflate pe căi diferite pentru fiecare corp

ceresc din sistemul nostru solar, este mică, ceea ce *dovedește că legea aceasta a rotațiunii corpurilor cerești din sistemul nostru solar corespunde realității.*

Micile diferențe între t_1 și t_2 la unele corpuri cerești din sistemul nostru solar se datoresc și faptului că *durata rotațiunii lor aflată pe alte căi nu e exactă*: astfel e cazul la Soare și, probabil, și la celelalte planete, la care sunt diferențe.

În cele ce urmează vom arăta în care caz t_1 este egal cu $\frac{T}{t}$ și în care

$$t_1 = \frac{T}{t} \sqrt[3]{\frac{T}{t}}$$

Din tabloul de mai sus se vede că la Soare, Pământ și Marte T este mai mare decât $2t^2$ (T și t se prefac în zile dacă t este mai mare decât 24 ore, cum e cazul la Soare și se refac în ore dacă t este mai mic decât 24 ore, cum e cazul la toate celelalte planete), iar la celelalte planete: Jupiter, Saturn, Uran și Neptun, T este mai mic decât t^2 sau egal cu t^2 .

La primii trei aștri, unde T e mai mare decât $2t^2$, durata rotațiunii lor o aflăm de 24 zile la Soare, și de câte 24 ore la Pământ și Marte, iar la celelalte planete, la cari T este mai mic decât t^2 , sau egal cu t^2 , durata rotațiunii lor o aflăm de 10,84 ore.

De aici rezultă regula :

$$t_1 = \frac{T}{t} \sqrt[3]{\frac{T}{t}} \text{ dacă } T \geq 2t^2$$

$$\text{și } t_1 = \frac{T}{t} \text{ dacă } T \leq t^2$$

Tot din tabloul de sus reiese că t_1 exprimă zile, dacă t e mai mare decât 24 ore, cum e cazul la Soare și exprimă ore dacă e mai mic decât 24 ore cum e cazul la toate celelalte corpuri cerești cu rotație, din sistemul nostru solar.

După legea aceasta a rotațiunii corpurilor cerești am aflat (cum se vede din tablou) *durata rotațiunii lui Neptun, care nu era cunoscută, ci numai presupusă că ar fi între 10 și 24 ore.*

Legea aceasta e o dovadă indiscutabilă a dependenței mișcării de revoluțiune a corpurilor cerești de mișcarea rotațiunii corpurilor lor centrale.

Mișcarea retrogradă a lunilor extreme ale planetelor Jupiter și Saturn se datorește influenței rotațiunii Soarelui. *Probabil că aceste luni au fost odată planete.* Excepție dela legea rotațiunii corpurilor cerești și dela legea a treia a lui Kepler face Fobos, prima lună a lui Marte. *Probabil că și acest satelit a fost mai întâi planetă și după ce a primit mișcarea de revoluțiune dela Soare, a fost captat de Marte.*

Din legea rotațiunii corpurilor cerești rezultă că eterul din planul dus prin ecuatorul unui corp ceresc cu rotație, se rotește și el, silind corpurile aflătoare în el să se rotească în jurul corpului cu rotație.

O altă dovadă, că un corp ceresc cu rotație silește eterul din jurul său, și prin aceasta și corpurile aflate în acest eter, să se rotească în jurul corpului ceresc, e însași legea a treia a lui Kepler.

Eterul din planul dus prin ecuatorul unui corp ceresc cu rotație primește la distanța R_1 (dela corp) viteza v_1 . La distanța R_2 (R_2 e mai mare decât R_1) eterul din acelaș plan ar trebui să aibă o viteză de $\frac{R_2}{R_1}$ mai mare decât v_1 , adică decât aceea dela distanța R_1 , fiindcă viteza eterului trebuie să crească cu distanța, dacă e mișcat de corp. Viteza eterului la distanța R_2 ar trebui să fie :

$$v' = v_1 \frac{R_2}{R_1}$$

Forța gravitațiunii sau, rarificarea eterului din jurul corpului ceresc (ceea ce e tot una, după cum am arătat mai sus) scade cu pătratul distanței. Considerând numai faptul

acesta și neglijând faptul că viteza eterului crește cu distanța, — viteza eterului la distanța R_2 ar trebui să fie :

$$v'' = v_1 : \left(\frac{R_2}{R_1} \right)^2$$

Inmulțind aceste două ecuații și făcând simplificările cuvenite, obținem :

$$v' v'' = v_1 \cdot \frac{R_1}{R_2} \quad \text{sau} \quad \frac{v' v''}{v_1} = \frac{R_1}{R_2}$$

$v' v''$ este totdeauna un pătrat așa că putem scrie :
 $v' v'' = V_2^2$.

Inlocuind valoarea aceasta în ecuația de sus obținem:

$$\frac{V_2^2}{v_1^2} = \frac{R_1}{R_2}$$

care nu e altceva decât legea a treia a lui Kepler.

Prin derivarea legii a treia a lui Kepler pe calea aceasta am dovedit nu numai dependența mișcării de revoluțiune a corpurilor cerești de mișcarea de rotațiune a corpurilor lor centrale, ci și existența eterului și mișcarea lui în jurul corpului cu rotație și am descoperit totodată și cauza legilor lui Kepler.

D. Rusu

Cernăuți 25 Martie 1936

ARIANA DEL-VET : « Două lumi », roman

Editura „Librăria Academică”, București.

Crâncena tragedie, care se petrecea între granițele imperiului imens, sunt încurând 20 de ani de-atunci, după ce a uluit civilizația întreagă, după ce a umplut lumea de refugiații în cari spaimele zvârcolirilor roșii șterseseră amintirea unui trecut strălucitor, a devenit prilej de nenumărate comentarii, din toate punctele de vedere, cucerindu-și loc definitiv și în artă.

România, dând nouă patrie atâtor dintre rătăcitorii tăcuți și îngândurați, a primit și ea, dela o fiică a fostei aristocrații ruse, răsplata adăpostului, romanul revoluției «*Două lumi*».

Doamna *Ariana Del-Vet* — evident un speudonim — astăzi soția unui demnitar într'unul din ministerele României, ne-a oferit în preajma Crăciunului prețiosul document literar al acelor întâmplări de un dramatism sinistru, pe care autoarea însași le-a trăit.

Primele capitole ne introduc în viața nobilimii ruse din pragul războiului. Acțiunea pornește înjghebând familia lui Vladimir Stroganoff, aristocrat de o cultură desăvârșită și proprietar al unor întinse moșii în Ucraina și Basarabia. Căsătorit cu o tânără prințesă din Caucaz, frumusețe exotică și temperament vioiu, pasionat, Vladimir Stroganoff, după ce câțiva ani deținuse postul de magistrat la tribunalul din Odessa, renunță la această demnitate ca un om

care se plictisea lesne de monotonia unei continuități obligatorii și pentru care aceasta nu însemna o necesitate inexorabilă.

Doamna Ariana Del-Vet, scriitoarea consacrată — d-sa mai are lucrări în limba rusă — expune cu artă desăvârșită scene din viața dela curtea tinerilor aristocrați, descrie cu măiestrie superbe peisagii din parcurile imense, din câmpii, păduri, apoi interioarele acelor palate ca din basme, recepții la diferite ocazii, viața exterioară a acelor stăpâni, cât și cea intimă, sufltească.

Alături de nobilime, câteva figuri ne deschid și porțile înguste către cealaltă lume, a celor mulți și supuși, jigniți uneori în sentimentele lor pur omenești, cu gândurile și sufletul pornit spre himera revanșelor și a cuceririi dreptății mult așteptate, între cari nu lipsește nici figura hidoasă a falsului ideolog, profitor în toate situațiile.

Din clasa celor ce sunt doar spectatorii vieții luxuriante a stăpânilor, se ridică odată și alături cu odraslele Stroganoffilor, copilul bucătăresei, în realitate un păcat al tinereții lui Stroganoff, ascuns și acoperit cu o considerabilă sumă de bani, băiatul Gheorghe, pe care Vladimir îl crește așa cum îi poruncește conștiința lui de om drept și cinstit, dându-i educația unui viitor intelectual, condus numai de logica raționamentului și fără nici un sentiment delicat pentru copil.

Intrăm acum în epoca războiului. Autoarea trece repede, nu fără accente de emoție, peste pregătirile entuziaște, de înalt patriotism, peste cele dintâi triumfuri rusești în Galiția, coborînd apoi panta ametoitoare a dezastrelor tot galițiene, cari, provocate de desinteresul aliaților, au pus Germania în superioritate de uriaș.

Aceste evenimente sunt începuturile nemulțumirilor generale și de-aici înainte romanul d-nei Del-Vet prinde

să se îndeplinească întrucâtva cu amintirile celor ce au suferit dureros văzând prăbușirea lentă, dar sigură, a unui mare aliat. În Bucovina ocupată de Cazacii dela Don, Românii urmăreau cu ochi gravi mai întâiu exuberanța ofițerilor ruși, cari sperau reînvierea Rusiei dela căderea țarismului, apoi din ce în ce, cuta de adâncă seriozitate de pe aceleași frunți chinuite ale aliaților României, cât și tăcerile lor îndelungi, cu privirile pierdute.

Efectul de îngrijorare, umilire și revoltă în urma acestor insuccese, susținut de greșeli nesocotite și evidente ale celor dela conducere, a pornit freamătul sinistru și uluitor de grăbit al șoaptelor: împărăteasa trădătoare, Rasputin atotstăpânitor al politicei de stat, împăratul un inconștient...; concertul acesta general și fantastic, în scurt timp a evoluat la stridența asurzitoare a ruperii tuturor zăgazu-rilor și la izbucnirea urlutului care încă tot era abia începutul unei muzici infernale.

Aristocrații din faza inițială a romanului, porniți cu entuziasm conștient spre gropnițele tranșeelor unii, soțiile lor tot atât de devotate suferințelor de prin spitale, îi vedem acum trezindu-se la o înfricoșată realitate, pe care chiar dacă au bănuț-o, n'au văzut-o totuși atât de halucinantă și împovărați de amară durere pentru patrie pe care o cred pierdută, își tem fiecare în parte soarta.

Familia Stroganoffilor se risipește; marea revoluție îi găsește împrăștiati, copiii, un băiat într'o școală de cadeți, o fată într'un institut de domnișoare nobile, apoi cu mama lucrând în spital.

Acum Rusia e un uriaș clocot; Kerensky și-a terminat misiunea, Lenin apare sintetizând beția roșie. Din nou amintirile autoarei întretae cărările unor chinuți refugiați Români, cari au fost și ei martori la atacurile bolșevice asupra orașelor ucrainene, ascultând jalnicul șuer al proiecti-

lelor peste acoperișul adăposturilor nesigure, și acompaniamentul sec și insistent al mitralierelor.

Prințesa Mara — iat'o în zdrențe, frecând scândurile în cutare comisariat sau curățând zăpada în curte, pe trotuare. Vladimir Stroganoff, săracit și singur, se sinucide, înainte de a fi căzut victima unei morți mult mai grozave. Băiatul lor, Igor, rătăcește și el vagabond în tovărășia câtorva colegi din școala militară, până o găsește pe mama și sora. Iat'o și pe Nata, fata delicată, visătoare, sensibilă de copil încă la revelarea suferinței, trudind și ea, mai mult învelită decât îmbrăcată, ca și mama ei.

În sfârșit, obiectivitatea superioară a autoarei dă acest pasagiu esențial :

«— Nata, de ce mă disprețuești? De ce? Numai pentru că sunt comunist și pentru că cred în această doctrină? Dar dumneata știi ce e comunismul? Îți dai seama cât e de sublimă ideea lui? Egalitatea oamenilor în fața naturii, în fața muncii comune, fraterne...

Vai! umanitatea nu e încă îndeajuns de coaptă ca să accepte această idee, pe care o numește proiect imaginar. Numai prin forță o vom face să înțeleagă... Mai târziu, cu mult mai târziu, generațiile viitoare vor înțelege și vor culege roadele muncii noastre».

Sunt mărturisirile de credință și luptă ale lui Gheorghe, băiatul neștiut al lui Stroganoff, făcute surorii sale nebănuite, Nata, și izbucnite în fața tabloului superb al mării aurite de apusul soarelui.

Astăzi idealul unor tineri intelectuali înflăcărați ai Rusiei de ieri a luat cu totul alt chip, demonstrând că el a fost și este în cea mai mare parte «un proiect imaginar» și că «egalitatea oamenilor în fața naturii, în fața muncii comune, fraterne» va rămâne un vis al unor vizionari. Insași natura, creând inegalitatea, o infinită variație de forme și

nuanțe de culori, este potrivnică acestor năzuinți spre absolută nivelare.

Omenirea de sigur va urmări totdeauna un ideal, iar atunci când abia îl va fi atins, idealul nu va mai exista, căci i se va imprima imperfecțiunea ființei care l-a imaginat.

*

În afară de semnificația socială, romanul d-nei Del-Vet stă mărturie pentru calitățile superioare de artistă ale autoarei: caracterizări precise, acțiune în continuă ascendență, pasionantă, superbe efecte ale neperitoarelor frumuseți din natură, dar mai ales dramatismul finalului, când tânăra Nata, după ce ochiul i-a lunecat de-atâtea ori nostalgic peste apele Nistrului către limanul fericirii — România — se hotărăște în sfârșit să treacă valurile despărțitoare, cu orice risc.

Peripețiile acestei desperate încercări, repetate și izbutite numai după grele suferinți fizice și morale, sunt pagini de palpitantă emoție, cât și de artă desăvârșită în scrisul d-nei Del-Vet.

Este o carte nu atât pentru cei cari au profitat sau au avut de suferit de pe urma fenomenului revoluționar, cât pentru cei ce și-au pierdut în el credințe, amintirea senină a unei patrii și cari au intrat într'o maturitate pretimpurie.

*

În nemărginirea albastră — în infinitul timpului —, două lumi s'au ciocnit, cu sălbatică pornire de distrugere în nebunia urmăririi unor năzuinți omenești: lumea nouă pentru prăbușirea definitivă a ceea ce a fost, lumea veche pentru apărarea dreptului la existență a tuturor idealurilor ei

închipuie. Roș — alb —, contrast violent de culori predestinat de veacuri ciocnirii.

Iată însă că atingându-se, roșul a cedat, iar albul și-a luat și el partea lui de profit din lupta aprigă ; coperta ingenios alcătuită este simbolul realității de astăzi, cât și întruchiparea plastică a spiritului nepărtinitor care domină romanul.

Editura românească a *Librăriei Academice* se poate mândri cu asemenea carte de temei.

E. Valuca

Sonetul Psaltirii

Bucoavnă anevoe izvodită
Din slavonește 'n limbă rumânească,
Ca 'ntreaga semenție s'o citească,
Lui Dumnezeu s'aducă mulțămită.

Psaltire scrisă 'n slovă bătrânească,
Ne risipește orișice ispită,
Pogoară har în viața umilită
Și heruvimii prind să ne zâmbească.

Porniră vorbe sfinte din altare, —
Albine care nu cunosc hotare,
Au străbătut păduri și munți și ape...

In faguri străvezii cum e cristalul
Au adunat sobor pentru cavalul
Trecutului ce 'n suflet nu încap.

Aurel V. Sânger

Din ciclul: «Cartea sonetelor».

Eminescu și Conferențiarul dela Berlin...

Ion Sân-Giorgiu: «Eminescu und der deutsche Geist»¹.

Profesorul de romanistică dela Universitatea din Berlin, d-l *Ernst Gamillscheg*, cunoscut prin lucrările sale de specialitate și prin simpatia ce o are față de noi, a hotărât ca la Seminarul său să se țină o serie de conferințe cu privire la viața și activitatea popoarelor romanice². În acest scop organizatorul s'a adresat oamenilor de știință din diferite țări. Excursurile se publică apoi atât în ediții separate, cât și reunite, după popoare, într'o colecție sub titlul «*Vom Leben und Wirken der Romanen*».

Seria întâia o reprezintă *Spania*, până în Februarie 1936, cu 9 broșuri, a doua aparține *României* cu 12 conferințe.

Ciclul românesc a fost deschis de către *N. Iorga*, s'a continuat de alți învățați români, printre cari vom remarca prezența lui *Sextil Pușcariu*, *S. Mehedinți*, *Al. Tzigara Samurcaș*, *Ioan Lupăș* ș. a.

Desigur că o asemenea inițiativă, tradusă în fapt și ținută într'un ritm destul de vioiu, trebuie să bucure pe oricine și să trezească interesul nu numai al iubitorilor de știință, ci și al popoarelor în general, cari se ostenesc să ajungă la o cât mai exactă și profundă cunoaștere și deci la o reciprocă prețuire.

Meritul întreg revine prietenului nostru, filoromânul *Ernst Gamillscheg*, care la începutul acestui an era invitatul Universităților Cernăuți și București, unde a fost întâmpinat cu toată afecțiunea și tradiționala ospitalitate românească.

Nu știm însă căror împrejurări și sugestii, printre distinșii conferențieri la cea dintâi Universitate a imperiului german, se datorește invitația d-lui *Ion Sân-Giorgiu*, care și-a transformat în conferință publică, în limba germană, articolul «*Eminescu și Spiritul german*», publicat la 1934 în «*Revista Fundațiilor Regale*», cu singura deosebire că, la totala lipsă de spirit critic din 1934, bine cunoscuta-i loquacitate de astădată a mai îngroșat numărul aberațiilor și apoi l-a prezentat din nou pe *Eminescu* drept anexă a spiritului și culturii

¹ «Eminescu și spiritul german».

² «*Vom Leben und Wirken der Romanen*».

germane, care, raportată la organismul structural românesc, s'ar putea oricând opera și înlătura, fără să i se simtă absența.

Că d-l Ion Sân-Giorgiu n'a ezitat o clipă măcar să accepte o amabilă sau poate și numai o convențională invitație să conferențeze la Berlin, de acest fapt, oricine-l cunoaște, s'ar minuna tot atât de puțin, ca și dacă ai afla că d-sa s'a invitat singur, știindu-se «de 14 ani reprezentant al culturii germane în capitala României»³ și deci considerându-se «împuțernicitul culturii românești la cea dintâi Universitate germană»⁴, precum afirmă conferențiarul dela Berlin, în alocuția sa către public.

Prezintarea d-lui Ion Sân-Giorgiu este însă atât de insolită și lipsită de modestie și bun simț, încât auditorul trebuie să se fi jenat de absența oricărei jene din partea presumțiosului oaspe.

Evident n'am fi fost în stare să știm exact ce a vorbit «plenipotențiarul» culturii românești în capitala Germaniei, dacă prin Februarie vitrinele românești din capitală și probabil și din alte centre ale țării n'ar fi atras atențiunea apariției în broșură a conferinței d-lui Ion Sân-Giorgiu⁵.

Egocentrismul «profesorului dela Universitatea din București»⁶ nu cunoaște nici o margine, iar modestia se vede că nu face parte din apanajul calităților d-lui Ion Sân-Giorgiu. Chiar la început, în îndeplinirea formalităților de curtuasie, conferențiarul repetă de zece ori «eu», în 16 rânduri, uneori de două sau chiar de trei ori într'un singur rând tipărit în broșură⁷.

Fără nici o grijă de prestigiul adevăratului om de știință, demn față de sine însuși și în același timp cuviincios față de asistență, «misionarul» culturii românești pierde dela primele fraze rostite simpatia auditorului, prin repetarea infinită a «eu»-ului «dela înălțimea acestei catedre»⁸, atitudine care trebuie să fi provocat mai curând ilaritate

³ ...«nachdem ich 14 Jahre lang als freiwilliger Vertreter der deutschen Kultur in der Hauptstadt Rumaeniens gewirkt habe»... (I. Sân-Giorgiu, în broșura citată la nota 5, pg. 1).

⁴ ...«der Bewollmächtigte der rumaenischen Kultur auf der ersten deutschen Universitaet»... (Idem, ibid., pg. 1).

⁵ *Vom Leben und Wirken der Romanen*. / (Sammlung von Vorträgen die im Romanischen Seminar der Friedrich-Wilhelms-Universitaet zu Berlin gehalten wurden) / herausgegeben von Ernst Gamillscheg / II. Rumaenische Reihe, Heft 11. / *Eninescu und der deutsche Geist* / von / Ion Sân-Giorgiu / Professor an der Universitaet Bucarest. / Jena und Leipzig / Verlag von Wilhelm Gronau / W. Agricola / 1936. — 24 pagini.

⁶ Noi știam și cu noi știe și Berlinul că titularul catedrei de limba și literatura germană dela Universitatea din București este Simion C. Măndrescu.

⁷ ...«Bevor ich meinen Vortrag beginne, will ich»...; ...«die mit durch die Einladung»...; ...«ich hoffe, dass ich»...; ...«wenn ich»...; ...«ich bin glücklich, nachdem ich»...; ...«ich bin überzeugt»...; ...«als indem ich die Beziehungen aufdecke»... (Idem, ibid. pg. 1).

⁸ ...«von diesem Katheder herab»... (Idem, ibid. pg. 1).

decât interes, sentiment ce-l încerci oricând îl ascuți pe d-l Ion Sân-Giorgiu rostind cu gravitate nimicuri și trecând cu nevinovăție copilărească peste lucruri vrednice de subliniat.

Obsedat de înfățișarea personalității sale până la suspectă mentalitate, toate celelalte preocupări cad oricând și oriunde pe plan secundar. Dacă relevarea interdependenței dintre Eminescu și spiritul german s'ar fi mărginit numai la reproducerea ineptiilor din «Revista Fundațiilor Regale», firește că această dare de seamă asupra conferinței și broșurii germane a d-lui Ion Sân-Giorgiu n'ar avea nici un rost, deoarece cu privire la paginile din «R. F. R.» am stăruit, altă dată, în revista «Litere». Sunt însă o sumă de noi erori, incoerențe, rapturi, falșuri voite sau inconștiente, înspăimântătoare absență a oricărui discernământ,acompaniate de nesățioasă autoidolatrie. Intenționând să-l înalțe pe Eminescu, izbutește să prezinte pe cel dintâiu geniu poetic al României ca pe un «sultan»⁹, care după ce a prădat de-a stins și pustiit pe unde a trecut, și-a durat «după propriul său geniu» opera neperitoare... de «92 poezii» definitive, fiindcă «așa a stabilit C. Botez în ediția sa critică»¹⁰. În schimb la aceste 92 poezii, la «fragmentele sale de... «romane (?!) și nuvele», poetul genial s'a influențat din: Eichendorff, Goethe, Lenau, Schiller, E. Th. A. Hoffmann, Schopenhauer, Max Nordau, Hegel, Kant, Novalis, Ludwig Tieck, Gottfried Keller, Gaetano (sic!) Cerri.

Drept dovadă în ce mod Eminescu a fost în stare să fie «congenial» sau uneori chiar superior poezilor germani, conferențiarul citează poezia lui Gottfried Keller «Vezi tu steaua» și cea a lui Eminescu «La steaua care-a răsărit»... Cu toate stăruitoarele afirmații ale oratorului, nesusținute însă de argumente și exemplificări, că poetul român și-a asimilat și a elaborat în atelierul său influențele, reminiscențele, cu toate acestea Eminescu, grație prapirii și superficialității d-lui Ion Sân-Giorgiu, apare în fața străinătății ca unul dintre cei mai abili plagiatori. Însăși ideea de a confrunta poezia lui Keller cu cea a lui Eminescu devine nefastă pentru sprijinirea tezei. Carența metodologiei critice și a însușirilor de istoric al literaturii comparate se dovedește și mai mult, când d. I. S. G. vrea să argumenteze prin sonetul «Veneției» imposibilitatea lui Eminescu de a traduce. Ca și când ar fi un lucru nou că specificul mister al oricărei limbi respinge a priori orice încercare de a reda, cu absolută fidelitate, nuanțele ideilor și gama sentimentelor, dintr'o limbă într'alta.

Când s'a publicat, de către alții¹¹, acest sonet, nu s'a ținut socoteală că este o genială traducere a lui Eminescu după Cajetan Cerri. De aceea, în ediția cu adevărat critică a Poesiilor lui Eminescu,

⁹ ...«grand seigneur»... (Idem, ibid., pg. 22).

¹⁰ Idem, ibid. pg. 4—5.

¹¹ De Titu Maiorescu în ed. I-a a poeziilor lui Eminescu și *Conv. Lit.*, 1 Ian. 1884, pg. 367.

îngrijită de G. Ibrăileanu, la sumar se și pune mențiunea «după C. Cerri».

Se știe că în vara anului 1883 poetul român a suferit primul acces de întunecare. După câteva luni de internare în sanatoriu Sutz, a fost transportat la Oberdöbling, unde a stat până la începutul anului 1884. În acest interval s'a tipărit și lansat în volum cea dintâi culegere din poeziile lui Eminescu; data exactă a apariției celei dintâi ediții de poezii sub îngrijirea lui Titu Maiorescu este 20 Decembrie 1883¹². Acesta scrie surorii sale Emilia Humpel la 6/18 Dec. 1883: .. «Ți le voi trimite poemane» [*Schițele din Moldova*] de W. Kotzebue și «Poeziile» lui Eminescu]... cari «așa cum sunt orânduite sunt cele mai strălucite din câte s'au scris vre-odată în românește și unele chiar în alte limbi. Unele absolut inedite, mai ales un foarte frumos sonet despre Veneția și o Glossă»¹³.

Dacă în Glossă există sau nu influență schilleriană, precum și în alte poezii, conferențiarul trebuia să facă proba, nu să se mulțumească numai la înșirarea nesfârșitului lanț de clasici sau poeți minori germani, delă cari poezia eminesciană a trebuit să absoarbă fond, formă etc.

În general probitatea oricărui istoric literar stabilește o delimitare în creațiunea poetică a lui Eminescu: «Luceafărul» publicat în «Almanahul Societății „România Jună”» din anul 1883 și «Doina» sunt ultimele din prima categorie a poeziilor, cărora poetul le-a dat drept de circulație publică, încă înainte de îmbolnăvire, deși «Doina» este tipărită în «Conv. Lit.» o lună după producerea catastrofei, iar pentru «Luceafărul» publicat în numărul din August 1883 se arată chiar printr'o notă că este «După Almanahul Societății „România Jună”». A doua categorie sunt cele 25 poezii înglobate de Maiorescu în prima ediție, cari «au fost aflate în manuscris pe la unele persoane particulare»¹⁴ și cari nu stau nici într'un raport cu voința poetului de a fi publicate în forma definitivă, fără nici o mențiune a influențelor, reminiscențelor sau indicație că unele sunt traduceri după autori germani. Acele 25 poezii publicate după 1883 fie în volum, fie în Conv. Literare trebuie considerate postume, deoarece «Eminescu în perioada de «însănătoșare» nu mai era omul de altădată, cum ne spun toți. Maiorescu zice că după «însănătoșare» Eminescu era „degenerat în forma lui intelectuală și etică”...

«Așa dar, marele poet murise. Rămăsese alt cineva, cineva inferior, inferior creatorului poeziilor — inferior volumului».

«Realitatea este că în perioadele de „însănătoșare» toată lumea

¹² Cfr. *Studii și Documente Literare*, V 12 și 408 și G. Ibrăileanu, «Edițiile Poeziilor lui Eminescu», în *Viața Românească*, Ianuar 1927 XIX, I 9—93.

¹³ St. D. L. V. 18.

¹⁴ T. Maiorescu, în prefață.

a făcut ce a «voit» cu opera lui Eminescu și chiar cu numele lui — afară de el»¹⁵.

«*Caracterul de postume al poeziilor inspirate după alții*» — continuă G. Ibrăileanu — «(și al celor care eventual s'ar mai găsi că sunt inspirate) *apără pe Eminescu de orice bănuială de incorectitudine literară*. Bineînțeles, că incorectitudinea aceasta chiar de-ar fi existat, *aproape nici nu ar fi fost o... incorectitudine...* căci „traduceri“ ca aceea a *Sonetului Veneției* sunt opere originale. Și s'ar putea zice fără paradox că meritul artistic pur se vedește mai bine în astfel de traduceri decât chiar în poeziile originale, căci e mai ușor de găsit forma perfectă admirabilă pentru propriile tale idei decât pentru ale altora. După mine, proba cea mai puternică a artei infinite a lui Eminescu sunt „traducerile“ lui. Și faptul că s'a aplicat cu atâta răbdare și înverșunare să scoată o perlă din *Sonetul Veneției* (dovadă mulțimea variantelor) — dintr'o poezie care nu era a lui — ne arată pe artistul de rasă din el».

Nu era însă cazul ca G. Ibrăileanu nici măcar să pună problema incorectitudinii literare a lui Eminescu și apoi s'o combată, (ce-i drept, într'o formă atât de frumoasă și convingător în fond), pentru că : Eminescu în ms. 2262, fol. 193 notează că *Veneția e «după C. Cerri»*, iar în acelaș ms. la fol. 142 spune : «Sonet. Imitație».

Admițând ipoteza că prăbușirea lui Eminescu din 1883 n'ar fi fost definitivă, ar fi fost mai mult ca sigur că după o completă însănătoșire, poetul și-ar fi dat osteneala, scrupulos cum îl cunoaștem din anii strălucirii, să-și îngrijească singur o ediție, după criteriile cronologice, sau cine poate bănuiește după cari alte criterii. Atunci n'ar fi lipsit formulele impuse de istoria literaturii, la unele poezii: traducere după, reminiscențe din... ș. a. m. d., cum Eminescu însuși indicase altă dată la «Foaie veștedă» pentru «Conv. Lit.» din 1879: «După N. Lenau» sau la «Mănușa» traducere după Schiller. Deși poetul s'a stins la 1889, în următoarele ediții dintre 1883—89 n'a făcut nici o modificare.

În studiul său despre «Edițiile Poeziilor lui Eminescu»¹⁶, G. Ibrăileanu se întreabă: ...«ar fi publicat Eminescu (ca să luăm un exemplu din poeziile inspirate după alții) *Somnoroase păsărele?* Și, dacă ar fi publicat-o, ar fi mărturisit izvorul?»¹⁷. Răspunsul este negreșit afirmativ, după cum probăm cu înseși indicațiile poetului în ms. În ceea ce privește însă inspirația lui Eminescu «după o poezie germană», ea ar fi atât de vagă, ecoul atât de îndepărtat, încât abia de se mai pot reține câteva cuvinte comune între o poezie și cealaltă și pretutindeni întâlnite la romantici. M. Bantaș a făcut

¹⁵ G. Ibrăileanu, ibid. 96.

¹⁶ Viața Românească 1927, pg. 85 și urm.

¹⁷ Idem, ibid. pg. 99.

și un mic studiu din comparația lor (Viața Rom. 1926 I, pg. 97/8). Pentru edificarea cetitorilor, cari n'au nevoie de mai multă cunoaștere a limbii germane decât cea dobândită în liceu, fie și numai în două-trei clase, le vom reproduce paralel, ca să se poată convinge, dacă la această creație a lui Eminescu e drept să se adauge : «după o poezie germană» :

Somnoroase păsărele

Somnoroase păsărele
Pe la cuiburi se adună.
Se ascund în rămurile —
Noapte bună !

Doar izvoarele suspină
Pe când codrul negru tace :
Dorm și florile în grădină —
Dormi în pace !

Trece lebăda pe ape
Între trestii să se culce —
Fie-ți îngerii aproape,
Somnul dulce !

Peste-a nopții fcerie
Se ridică mândra lună,
Totu-i vis și armonie —
Noapte bună !

Gute Nacht

So sanft wie auf den Zweigen
Die Voglein schlafen nun,
Wie sich die Blümchen neigen
Im Schoß der Nacht zu ruh'n,
Wie Engel wieder steigen,
Den Menschen wohl zu thun,
So soll dein Schlummer sein,
So sanft, so selig rein.

So wie der Mond dort heile
Am Firmamente steht,
So wie die klare Quelle
Hier still vorübergeht,
Wie an geweihter Stelle
Ein brünstiges Gebet,
So soll dein Träumen sein,
So lauter und so rein.

Und so wie unter Scherzen
Süss tönende Musik,
Wie unbekannt mit Schmerzen
Des Kindes heit'rer Blick,
Wie wonnevoll im Herzen
Der ersten Liebe Glück
Soll dein Erwachen sein,
So selig und so rein.

În conferința sa, d-l Ion Sân-Giorgiu face enorma greșală de a stăruia aproape exclusiv asupra acestor poezii eminesciene quasipostume, nu fiindcă a intenționat să prezinte pe Eminescu în adevărata lumină a creației sale originale, ci pentru că a voit să-l aservească spiritului, literaturii și culturii germane. Sunt citate în conferința dela Berlin tocmai piesele, cari nu s'au tipărit în timpul când Eminescu era deplin sănătos și cari mai pe urmă, ca și acum, nu se pot reproduce fără cuvenitele mențiuni, că la baza lor stau modele străine, firește numai acolo unde poetul este de fapt beneficiar al vre-unei realizări străine.

Punerea pe două coloane de către d. Ion Sân-Giorgiu a lui Gottfried Keller și M. Eminescu, îl arată pe poet, cu toate hiperbolicele aprecieri ale musafirului bucureștean la Berlin, în postura unui scriitor, al cărui talent ar fi fost copleșit de influența scrisului german. Citarea sonetului Venetiei nu «dovedește imposibilitatea poetului de a traduce», ci este un exemplu clasic al unui poet tra-

ducător congenial, și singurul mod în care o operă poetică poate deveni bun și al altei națiuni, redând nu atât succesiunea ideilor ci atmosfera, prin utilizarea întregului aparat lingvistic, care modulează, nuanțează, produce muzicalitate, înlesnește plasticitatea. Tocmai sonetul Veneția este o autentică traducere a unui autentic poet. Dealtfel Eminescu s'a și ostenit să mențină integral ideea ultimului vers din sonet — și se știe că în orice sonet cel din urmă vers devine hotărâtor, concludent. Iată-l în originalul german al lui Cerri și la Eminescu :

«Lass ab ! die Todten stehn nicht auf, o Knabe !

«Nu 'nvie morții — e 'n zădar, copile !

Generos față de Eminescu în epitete bombastice, conferențiarul își distruge propriile premise laudative prin exemplificările intenționate alese ca să fie mai mult pe placul auditorului german, decât să înfățișeze străinătății cea mai înaltă culme a spiritualității românești.

Impresia care se degajează din complexul confușiilor și adulațiilor d-lui Ion Sân-Giorgiu, este că cel mai mare poet român, Eminescu, a reușit să bată recordul abilității în alchimia «contopirii» elementelor străine. Dar că ceva, măcar cătuși de puțin s'ar fi născut și din propriul său creier, că l-ar fi consumat proprii sentimente, că însuși poporul românesc ar fi fost nesecat izvor de inspirație, așa cum a dovedit recent D. Murărașu în studiul său de academică erudiție, bazat pe oneste și îndelungi cercetări¹⁸, despre toate acestea d-l Ion Sân-Giorgiu crede că e inutil să vorbească, din moment ce a plecat cu gândul de a se destănuia auditorului german, că d-sa vede în Eminescu o anexă a spiritului german. În concluzie, dacă poetul român n'ar fi găsit corpul, — materialul poetic și științific german —, de care să se anexeze, s'ar fi pierdut în neant, iar opera sa nici nu s'ar fi înfăptuit. Căci, ultima expresie de degradare a lui Eminescu în fața străinilor stă în afirmația conferențiarului : «Pretutindeni el [Eminescu] își caută modele și izvoare»¹⁹. Cu alte cuvinte poetul nostru reprezentativ n'a creat nimic independent, totul este «contopire din spiritul german și geniul creator al lui Eminescu»²⁰ prin intermediul «nu numai al uriașei culturi germane, ci și a tot ce-i putea mijloci limba germană»²¹. Cum se întâmplă de obicei cu cei cari lucrează pe apucate — apucate și la propriu și la figurat — și operează cu împrumuturi ca să se inzestreze, d-l Ion Sân-Giorgiu te-

¹⁸ D. Murărașu, Eminescu și Literatura populară, în Clasicii Români comentați, pg. 3—128.

¹⁹ ...«Ueberall sucht er'sich Vorbilder und Quellen», I. S. G. ibid. pg. 22.

²⁰ ...«Aus der Verschmelzung des deutschen Geistes mit dem schaffenden Genie Eminescus entstand ein literarisches Werk», — I. S. G. ibid. pg. 23.

²¹ «Eminescus Dichtung hat universalen Gehalt, den ihm nicht nur die riesenhafte deutsche Kultur geboten, sondern auch alles, was ihm die deutsche Sprache vermitteln konnte», — I. S. G. pg. 23.

mându-se de explozia propriului său amalgam îl închide hermetic, pentru ca în orice eventualitate să se pună la adăpost : «*O singură concluzie se impune din aceste cercetări comparative : a totalei independențe spirituale a lui Eminescu*»²². Concluzia logică însă este exact contrară : totala dependență spirituală a lui Eminescu, exact după «aceste cercetări comparative». Constatăm cu toată obiectivitatea că ne găsim în fața celor mai bizare concluzii, scoase din cele mai stranii premise, cari dacă în articolul românesc, cu acelaș subiect tipărit în Revista Fundațiilor Regale apăreau în surdina, la Berlin, au fost lansate în cea mai stridentă izbucnire, autorul știindu-se lipsit de orice control.

Vom conveni cu d-l profesor dela Universitatea din București că într'un mediu german tema «Eminescu și spiritul german» a fost o alegere potrivită. Dar nu-i vom cere să priceapă că în elaborarea conferinței trebuia schițată cel puțin ca introducere semnificația și valoarea poeziei lui Eminescu în general, cu accentul ridicat până la cea mai înaltă potență pentru opera sa de completă independență și de desăvârșită originalitate, care să devină argument convingător că Eminescu este geniul Românismului, emanație a geniului poporului românesc, nu datorită influenței germane. Pentru acest capitol însă autobalonarea și adulația era nevoie să fie înlocuite cu acel spirit de demnitate izvorât dintr'o cunoaștere temeinică a adevărului istoric literar, care însă zadarnic s'ar căuta unde n'a existat niciodată.

Universitarul nostru pare să nu se poată fixa asupra numelui de botez al lui Eminescu. Se știe că Muntenii îl vor Mihail (ca și când Mihail Viteazul n'ar fi tot atât de imposibil ca și Mihai Kogălniceanu). Unii îl numesc Mihail, alții Mihai. În Moldova nu-i obișnuită forma decât în Arhanghelii Mihail și Gavriil. Totuși, să nu ne formalizăm și să primim pe Mihail din ediția lui G. Ibrăileanu, pe Mihai după documentarea lui Leca Morariu, în «Viața lui Mihai Eminescu» de G. Călinescu sau în ediția lui C. Botez : Mihai Eminescu, Poezii. Dar d-l Ion Sân-Giorgiu n'are nici o preocupare în acest sens. Când citează lucrări românești, scrie *Michail*, ceea ce nu-i nici românește nici nemțește : I. V. Pătrășcanu : Michail Eminescu, student la Berlin ; C. Botez : Michail Eminescu, Poezii ; Ion Sân-Giorgiu : Michail Eminescu și Goethe ; în schimb la cartea germană a lui N. N. Botez cu traduceri în limba germană din Eminescu, poetul este numit *Mihai*, singura dată când profesorul respectă exactitatea în citare.

În ceea ce privește indicarea izvoarelor de informație, admitem că într'o conferință nu numai că e imposibilă, dar este și inadmisibilă, decât doar printr'o abilitate intercalare. A pretinde cuiva ca într'o conferință să observe rigurositatea metodei științifice, practicate

²² «Einen einzigen Schluss kann man aus diesen vergleichenden Forschungen ziehen : die totale geistige Unabhängigkeit Eminescus». — I. S. G. ibid. 22.

în scris, ar fi absurd. Din moment însă ce conferința se tipărește și când pe tine însuți ai grijă să te citezi, și pe alții, nu-ți este îngăduit să treci în inventarul propriilor descoperiri ceea ce aparține altora. Cercetările lui Ion Grămadă cu privire la C. Cerri — M. Eminescu sunt însușite de d-l Ion Sân-Giorgiu fără nici o jenă, și fără să pomenească nicăiera numele celui depozat. Astfel, întregul pasagiu despre Cerri-Eminescu este un plagiat al d-lui Ion Sân-Giorgiu din Ion Grămadă.

Știam până acum că noțiunea de autor cuprinde anume facultăți spirituale înăscute, cultivate și desvoltate prin stăruitoare și onestă muncă. Cu metodologia d-lui Ion Sân-Giorgiu și modul de a răspunde când i se arată că nu este în concordanță cu principiile în general stabilite și acceptate de consensul oamenilor de bună credință, se dă noțiunii de autor o nouă definiție. În lexicul conștiinței d-sale autor poate fi în cele spirituale sinonim cu oricare măsluitor de acte publice în cele materiale. Adică: iai patru-cinci cărți, absorbi esența din ele și văpsind-o în culoarea obrazului tău, numești noua arătare: studiu, istorie sau critică literară, sinteză...

Intr'un răspuns pe care conferențiarul de acum ni-l dădea altă dată, ocolind problema și ca și când ar fi vroit să spună că însăși înălțimea catedrei îi asigură imunitatea față de orice critică și că, chipurile, — domnia-sa domnul profesor universitar Ion Sân-Giorgiu — nici nu se dămite să polemizeze cu oricare necineva, vorbia de «juvenila» mea «suficiență», în materie de istorie literară, care însă și-ar permite totuși să fredoneze distinsului germanist, romanist, istoric literar, meșter de sinteze, versul din Hermann și Dorothea :

«Nicht war, mein Freund, er kennt nur Adam und Eva?»

atestând *matura* d-sale *insuficiență*. Căci, nu corespunde adevărului că Mite Kremnitz ar fi fost cea *dintâi* care la 1910 ar fi relevat asemănarea dintre Eminescu și Lenau²³. Abundența golurilor d-lui Ion Sân-Giorgiu n'are nimic comun cu istoria literaturii românești, care încă la 1895 înregistra studiul unui profesor suplinitor (nu universitar) la gimnaziul din Târgoviște Ionescu Raicu-Rion († 20 April 1895), chiar cu titlul «*Eminescu și Lenau*». Un fragment dintr'acest studiu a fost reprodus la 1909 de Octav Minar în «Eminescu comemorativ», și în fine acelaș studiu se reedita, complet, în «Biblioteca contemporană», nr. 1/1912, păstrând titlul «*Eminescu și Lenau*». Apoi C. Lacea: «Pesimismul lui Eminescu alături de pesimismul lui Lenau» în revista «Luceafărul» 1909, pg. 164

²³ ...«ein Dichter wie Lenau scheint Eminescus Lieblingsdichter gewesen zu sein. Die Aehnlichkeit der beiden Dichter hat vor 50 Jahren Mite Kremnitz, Eminescus Geliebte und deutsche Übersetzerin, zuerst hervorgehoben»... (Ion Sân-Giorgiu, ibid. pg. 17).

și urm. Am citat numai două lucrări, una cunoscută cu 15 ani mai înainte ca Mite Kremnitz să-și fi publicat articolul în *Preussische Jahrbücher* de la 1910, și alta din 1909, amândouă însă alăturând numele lui Lenau de cel al poetului român. Dar în numeroasele eseuri sau istorii ale literaturii noastre dinainte de 1910? S'ar putea înșira un întreg catastih, însă uluitoarele invenții ale conferențiarului ne-ar obliga să facem o lecție de abecedar din domeniul istoriei literare, pe care, evident, cetitorii n'ar fi obligați s'o suporte.

Indelicatețea și imprudența de a numi pe Mite Kremnitz «iubită» lui Eminescu, chiar acolo în Berlin, unde la o vârstă destul de înaintată trăește fiul scriitoarei germane, d-l George Kremnitz, putea s'o facă numai un om care s'a văzut silit să umple timpul hotărât conferinței cu tot ce-i putea trece prin minte și ce aflase pe la colțuri de stradă sau cafeneaua literară. Adevărate de-ar fi fost, și totuși asemenea întâmplări un om delicat și responsabil de ceea ce spune în public le-ar fi trecut sub tăcere, atâta timp cât se știe că trăesc membri direcți ai familiei respective. Dacă de pildă fiul Mitei Kremnitz s'ar fi găsit în sala de cursuri, s'ar fi simțit desigur rușinat că mamă-sa în căsnicia-i fericită cu doctorul Kremnitz a bătut totuși căi lăaturalnice, oricât partenerul ar fi fost un poet de anvergura lui Eminescu. Dar, informația amorului dintre Eminescu și Mite Kremnitz nici nu corespunde adevărului istoric, ci pare să fie luată de-a dreptul din viețile romanțate ale poetului, cari s'au scris în anii din urmă.

În cunoscutele ei «Amintiri fugare despre Eminescu», Mite Kremnitz mărturisește, ce-i drept, că poetul, o singură dată, nu și-a putut stăpâni sentimentul de adorație pentru dânsa. De aici însă până la «*Geliebte Eminescus*», lipsește dovada că Mite Kremnitz ar fi răspuns acelei spontane și singulare aprinderi poetice; iar flacăra lui Eminescu s'a stins deodată, deoarece pe cât ea s'a simțit măgulită în orgoliul feminin de a se ști adorată de un mare poet, pe atât atitudinea potolitoare de soție și mamă demnă a însemnat pentru Eminescu o bruscă trezire la realitate. Numai un răspuns din partea ei ar fi îndreptățit calificativul «*Geliebte*».

Trecând peste eroarea conferențiarului de a fi exemplificat valoarea poetică a lui Eminescu prin traduceri mediocre și demodate, cum sunt cele ale Mitei Kremnitz, care trece în istoria literaturii germane printre prozatoarele minore, (ca poetă nici nu este amintită), vom termina subliniind în conferința tipărită unele greșeli inadmisibile:

...«*der Dichter erreichte nur schwer das fünfzigste Lebensjahr*»... adică «poetul abia de a atins vârsta de cincizeci ani» (pg. 4). Cu toate acestea d-l profesor spune că Eminescu s'a născut la 15 Ian. 1850 (?) și că a murit la 6 Iunie 1889. Deci: nu «abia cu greu a

atins vârsta de *cincizeci ani*», ci : n'a ajuns nici la etatea de patruzeci ani.

Profesorul dela Universitatea din București face și o revelație: *Eminescu a scris romane și nuvele*²⁴. «Ceea ce mi-i bătător la ochi în *romanele* și *nuvelele* lui Eminescu, este îndeosebi...», pornește frasa *bombastică*, se învârteste în jurul marei autorități științifice a lui «mie» și se termina cu blufful «*romanelor*» lui Eminescu. Cum abilitatea verbală a d-lui I. Sân-Giorgiu numai cu anevoe poate fi ținută în frâu, ne așteptăm la întrebarea d-sale : «*Geniu Pustiu* nu e roman»? Da, un roman, nu «*romanele* lui Eminescu». Dar conferențiarul în aceeași pagină 18 cu 7 rânduri mai sus, scrie: «*Die Novellen Das wüste Genie, Der arme Dionys und Cesara sind Erzählungen, die in Gehalt und Form...* Adică : «*Nuvelele Geniu Pustiu, Sărmanul Dionis și Cesara* sunt *povestiri*, cari după cuprins și formă»... Prin urmare nu există romane, ci nuvele, cari și ele sunt povestiri. Să ne desmeticim din amețeala vârtejului, în care ne-a adus loquacitatea profesorului universitar și să vedem ce vrea, ce spune, ce înțelege și până unde poate ajunge cu derutarea unui auditor neinițiat în materie.

Așa dar :

...«in *Eminescus Romanen und Novellen*»... (pg. 18) ;

...«die *Roman- und Novellenfragmente*»... (pg. 5).

Dar, dacă «*nuvelele Geniu Pustiu, Sărmanul Dionis și Cesara* sunt povestiri», cari sunt *romanele* lui Eminescu ? Și ce înseamnă : «*nuvelele* sunt povestiri» ?

Vom adăoga, la sfârșit, că în pasagiul cu privire la Eminescu-Cerri, conferențiarul îl găetanizează neconținut pe Cerri, numindu-l Gaetano, în loc de Cajetan, că pentru aceleași josnice porniri de adulație, mărește numărul autorilor germani de cari s'ar fi influențat Eminescu și chiar cu riscul de a se pierde în anacronisme ni-l pomeneste și pe Max Nordau cu «*Minciunile Convenționale*» (1883), ca unul care ar fi contribuit la înseilarea unor pagini din proza lui Eminescu, deși se știe că renumita lucrare a lui Nordau a apărut în anul îmbolnăvirii poetului român. Ceea ce Eminescu a reușit să înfiripe după această dată nu prezinta interes pentru un public străin decât în măsura în care d-l Ion Sân-Giorgiu ținea să-l măgulească pe acela și să se înfățișeze pe sine, nu pe adevăratul creator de epocă, limbă, spirit și poezie românească.

Ca desfășurare tematică și dispoșitiv, conferința este lipsită de vertebră, de o idee centrală, dela care să pornească toate pre-

²⁴ «Besonders die ungleichmässige Komposition, jene Mischung von Erzählung und subjektiver Beichte, die die Prosaschriften eines Novalis, E. T. A. Hoffmann und Ludwig Tieck kennzeichnen ist das, was mir in *Eminescus Romanen und Novellen* besonders auffällt»... (pg. 18).

misele și spre care în continuitate organică să conveargă toate concluziile, convingătoare pentru auditor ; autorul face afirmații neargumentate, pune probleme și nu le rezolvă, dă impresia că este ah-tiat să comunice noutăți peste noutăți, ciugulește din dreapta și stânga, amestecând filosofie cu poezie, prezentând drept calități ceea ce în realitate sunt defecte. Cea mai eloquentă dovadă că cine nu stăpânește o materie, nu este în stare s'o expună metodic și s'o strângă în disciplina științifică.

I. E. Torouțiu

INCHINARE

Tovarășului vieții mele,

Mi-e frate gândul tău,

Simțirea ta mi-e soră.

Pe-al vieții val veghem,

Senini, l'aceeași proră.

Când răul lumii-l simt

Că vrea să te 'mpresoare,

Spre a-l risipi, ți 'ntind

Din suflet crengi de soare.

Adelina Simionescu-Cârdei

RAPSODUL

I

Cântarea mea-i ecoul ce răspunde
La strigătul lovit de stânca dură:
M'a'nfiorat a dragostei căldură
Și vaetul durerilor profunde.

Cântarea mea nu-i spumă plutitoare
Pe care-o poleiește curcubeul,
Și-o'nșiră'n salbă razele de soare.

Ruini cari au căzut sub val de ură,
Catarguri ce se frâng în joc de unde
Și truda ce fărâna o pătrunde
Au îmbrăcat a ritmului măsură.

Este verset cucernic din credeul
Prin care înfrățitește popoare
Își vor găsi în muncă Dumnezeuul.

II

Nu fulgeră'n acordul ei mânia,
Ci freamătă dorința de dreptate,
Cuvântul bun al dragostei de frate
În sfânt amvon preface poezia...

Și nu cânt ca s'aud în jur de mine
Aplauzele sterilei aprobări,
Ci ca s'arăt cărarea spre mai bine

Ca iezerul ce'n apele-i curate
Răstrânge și seninul și urgia,
Am prins adâncu'n vers și ironia
În care bietul muritor se zbate.

În bucuria caldei intrupări,
Că'nălă cătră sferele senine
Privirile umanelor vlăstări...

III

Deaceea nici cuvântul nu-mi răsfăță
A visului deșartă împletire, —
El poartă'ndemnul grav de năpăstuire
Al firii creatoare de viață.

E sol menit pe oameni să'mpreune
Spre suferință mila s'o abată,
Să crească generațiile bune

Ecoul al milioanei martire,
Cari înfruntară crunta moarte'n față,
În drumul pe pământ este povață,
Sau e sentință grea de osândire.

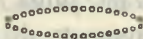
Ce vor stinși pământul altădată,
Și pe biruitori să-i încunune
Cu lauri care nu mor niciodată...

I. U. Soricu

oooOooo

Rugăm abonamentul !

Neputându-ne permite *luxul* de-a cere prin adrese speciale achitarea restanțelor, ne îngăduim a aminti și a ruga să binevoiască a ne achita abon. următorii: d. prof. Aurel Barbier pe 1934—1935; d. prof. Il. Bereznițchi pe 1935; d. ing. Mihai Boldur pe 1933—1935; d. dir. școl. Sofronie Brădățean pe 1932—1935; d. prof. Mihai Cărașu pe 1935; d. dir. școl. Em. Cîmpoș pe 1934—1935; d. avocat Mihai L. Ciutea pe 1934—1935; Păr. T. Codici pe 1932—1935. Continuarea în pag. 91.

La Ierusalim

(Continuare)

A doua zi, dimineata, suntem departe, în *Arhipelagul Mării Egee*, care ne amintește, cu frământările ei, iarăși Marea Neagră.

Din când în când insulele apar triste, fie că sunt acoperite cu o vegetație întunecoasă, fie că ne arată calcarul roșietec și sterp. Câte-o locuință de pescar la țărmul vreuncea ne zâmbește arar, dovăduindu-ne, prin buna impresie ce ne-o face, cât de mult e legată mulțumirea noastră de împărtășirea cu oamenii.

Apropierea țărmului stâncos al Greciei ne-o vestește mulțimea bărcilor, care se mișcă sprintene într-o lumină mai vie.

Pireul, mai lipsit de vegetație decât țărmurile lăsate în urmă, farmecă prin desfășurarea sa în amfiteatru și prin amornizarea culorii albe-gălbui a stâncii, — cu casele prismatice, făcute, de sigur, din aceeași piatră a solului.

Drumul dela *Pireu* la *Atena*, alături de-o veșnic nouă Mare albastră, trecând prin luxoasa stațiune balneară dela *Falero*, unde nu poți să nu observi cu câtă înverșunare fierbe apa galbenă, îți strecoară în suflet, cu voe fără voe, ceva din lumina care te învălue de prefutindenii.

Atena e un mare și frumos oraș, mai dezvoltat decât te-ai putea aștepta. Are bulevarde largi, cari dau în piețe impunătoare. Casele albe, încăpătoare, au linii sobre, dar și de-o prietenoasă eleganță. Așa sunt Parlamentul, Universitatea, Muzeul, așa e Palatul regal, așa locuința lui *Venizelos*, și tot așa Legatia Română, cu terasă și grădină și, ași adăuga, cu o caldă ospetie moldovenească.

Vizităm în grabă un muzeu donat de particulari. În el, pe lângă partea documentară, care reprezintă trecutul Greciei, imbinat uneori cu al nostru, e și-o bogată pinacotecă, în care se găsesc tablouri vestite ale multora din cei mai mari pictori ai Europei.

La Muzeul Național, care are treizeci și cinci de săli, explicațiile ni le dă însuș directorul lui. Cele mai vestite sculpturi nu le vom mai găsi aci, căci ele au fost de mult luate de marile muzee apusene. În acest muzeu e bine reprezentată civilizația miceniană și cea din părțile Cretei, care a precedat cu mai bine de-o mie de ani civilizația și arta clasică ateniană. Se văd acolo măști de aur și pumnale pe cari sunt reprezentate scene de vânătoare. Artă clasică are câte o copie, fericit realizată, după *Atena* lui *Fidias*, sau un uriaș *Zeus* cu brațele întinse și fragmente de statuă de însuș *Praxitele*.

Pregățiți astfel pentru împărțășirea cu marea artă, ne îndreptăm spre stânca *Acropolei*, unde se înalță templul *Partenonului*, al zeiței *Atena*, creat în veacul al V-lea în. de Chr., ca un model neegalat de frumusețe.

În drum, clădirile moderne se retrag cu sfială, ca să lase loc pentru uriașele coloane ale *templului lui Joe*. Proporțiile lui se pot abia închipui printr'un efort al fantaziei.

Mai la stânga se vede, aproape întreg, *templul lui Tezeu*, de o desăvârșită armonie, dar lipsit de farmecul neasămănat pe care i-l dă *Partenonului* și cadrul de pe stâncă, dar de sigur, și emoția impalpabilă a artistului.

Lăsăm în drum și *arcul lui Hadrian* și monumentul octogonal de marmoră al *Casei Vânturilor*.

Urcăm pe stânca vestită și întâlnim mai întâiu *templul* cel mic al *Victoriei*, care e tot *Palas Atena*. E plin de grație. De altă parte sunt rămășițele *Propileelor*, cari te încântă și mai mult prin simplitatea și armonia coloanelor de marmoră.

Intr'o parte apare *Erehteionul*, luminos și gingaș. La unul din capete, *Cariatidele*, șase fecioare cu forme mlădioase, sprijină pe creștetul lor coperișul porticului, fără sfortare, dar cu toată seriozitatea misiunii lor.

Centrul *Acropolei* e stăpânit de *Partenon*, care e templul fără seamăn pe lume. Lovit de bombele creștinilor, prădat apoi, cu forme în regulă, el nu mai are acoperiș. Spre sud și spre nord îi lipsesc și coloane; dar, așa ruinat, el te farmecă prin armonia solemnă a coloanelor, prin proporția desăvârșită dintre ele și frontoane, cum și dintre părțile frizei, toate ruginite de trecerea vremii dar luminate de soarele grecesc.

Când ne întoarcem spre vapor, de pe una din marile piețe ale *Atenei* vedem din nou, o clipă, *Partenonul*, pe enorma estradă a *Acropolei*, și ofranda de seninătate a antichității ne apare, ca o întrupare a visului coborât din sferele albastre.

Până la *Alexandria* *Egiptului* vom face patruzeci și opt de ore pe o mare străbătută tot mai adânc de lumina năvalnică de sus.

În dreptul insulei *Creta*, curenul *Mării* clatină cu putere vasul dar după aceea plutim liniștit de tot pe *Mediterană*. E impresionant, în apus, soarele, care, mărit de aburii *Mării*, se afundă încet în ape după ce trimite până la noi o lată eșarfă de lumină.

La *Alexandria*, revărsată mai mult la *Mare*, dar fără înclinarea

de amfiteatru, lăsăm în stânga vechiul port, bine păstrat, unde Octavian restabilise mândria romană în contra Cleopatrei și a îndrăgostitului Pompeiu.

Suntem în Levantul, de o moralitate specială, dominat mai ales de negustori greci și armeni, cari vorbesc mai cu plăcere limba franceză decât engleza stăpânitorilor. Portul are aspectul îngrămădirilor orientale, dar în centru sunt și bulevarde largi și magazine cu mai multe etaje. Parcul, dăruit comunei de un bogat negustor grec, ne pune în contact cu marea vegetație africană.

Pornind cu trenul spre *Cairo*, te impresionează belsugul producției agricole, când vezi cum se secără grâu auriu alături de altul verde, cum și de ogorul negru, abia întors. Alte lanuri par a fi de bumbac și de trestie de zahăr, toate străbătute de canale de irigație nesfârșit de complicate. Din loc în loc apar un fel de cutii de pământ, cari servesc drept locuințe pentru mizeria *Felahilor*, urmași direcți ai vechilor Egipteni.

Și, dacă te întrebi nedumerit unde se duce munca acestor robi ai unui asemenea pământ, *Cairo*, pe care îl ajungi după câteva ore, îți răspunde cu proporțiile sale neașteptat de grandioase, cu bulevarde mai largi ca oriunde te-ai oprit în acest drum și cu clădiri pe iângă care tot ce-ai văzut până acum sunt simple jucării. Mulțimea oamenilor de atâta neamuri diferite, în luxoase automobile, îți spune că bogățiile Egiptului modern nu rămân măcar în capitala lui, ci se împrăștie în toate părțile pământului.

La *Grădina Zoologică*, socotită ca cea mai mare din lume, am putut vedea nesfârșita varietate de animale selbatice și de reptile, despre cari la noi pomenesc doar hasmele cu balauri.

Ca să mergi la *Piramide*, străbați întregul oraș cu vile luxoase, încadrate de palmieri, și cu Nilul mareț, lângă digurile căruia așteaptă mulțimea bărcilor pentru plimbare. Alături de această risipă de verdeață și de răsfăț al hogăției, se întinde pustiul nisipului libian, peste care se înalță, nepăsătoare față de vreme, cele trei piramide dela *Gésireh*, făcute pentru a servi ca mormânt faraonilor.

Simplitatea formei, dezolarea nisipului înconjurător și semnele vechimii, peste care soarele în apus aruncă turbarea sa roșcată, dau acestor monumente un aspect de gravă solemnitate tristă.

Conduși de *Felahi*, am cercetat interiorul întunecos al marelui piramide a lui *Cheops*, urcând încovoiați, cu lumânări în mâini, cu lăuarul strâmt și scund, care duce la camera mortuară, a faraonului,

deasupra și dedesuptul căreia sunt acelea ale soției și copiilor săi. Privirea de deasupra, din vârful piramidei, ar fi fost de sigur mai răsplătitoare.

Sfinxul măreț, cu cap de om și trup de leu, stricat de oameni și de vreme, privește enigmatic spre Apus și îți strecoară în suflet aceeași nelămurită tristețe.

Celelalte piramide mai mici, a lui *Chefren* și *Micherinos*, le privim numai de departe, temându-ne par'că de a le mai tulbura liniștea milenară.

Muzeul egiptean are proporții neobișnuite, nu numai în ce privește clădirea, dar și'n privința bogăției fantastice a obiectelor de artă ce cuprinde, descoperite și descifrate mai ales de arheologi francezi.

Sunt acolo statui de piatră uriașe și grosolane, de acum patru mii de ani, cum și altele de bronz și de lemn, de mărime naturală, uneori pline de viață, ca statuia de lemn numită „*Primarul*“, fiindcă *Felahii*, cari au desgropat-o, au găsit că seamănă aidoma cu primarul lor. Sunt cripte de mormânt și o mulțime neînchipuită de obiecte uzuale, de arme, de juvaeruri, de reprezentări ale acțiunilor domestice, ca măcinatul și facerea pâinii, așa că poți reconstitui în amănunt viața egipteană, până la aruncarea grăunțelor la pasările din ogradă.

O serie întreagă de camere e rezervată comorilor artistice neînchipuite, descoperite de curând în mormântul lui *Tuth-Ank-Amon*. Cele cinci sarcofage uriașe de aur, găsite unul într'altul, pot rivaliza cu greu în importanță cu nesfârșita serie de obiecte de podoabă, printre cari întâlnești adeseori *cărăbușul*, care le desvăluia, după credința lor, cea hotărît destinul. Arta acestor obiecte e desăvârșită și ai impresia că civilizația egipteană n'a pierit înainte de a fi spus tot ce avea de spus.

Vizităm și *Muzeul arab*, cu mult mai modest, unde vedem cișmele arabe, scări, porți și alte unelte de lemn, migălos lucrate. Vedem mozaicuri complicate, cari impresionează, ca și arabescurile de pe nesfârșitele cărți și manuscrise arabe. Toate se impun prin execuția amănuntului.

În *Vechiul Cairo*, ruinat și prăfos, am vizitat și mormintele *Mamelucilor*, cari, ridicându-se contra stăpânitorilor arabi, au stăpânit, și ei, Egiptul două veacuri. Nesfârșitul număr de cripte, cu nume de regi și regine, sub boltituri uniforme, îți strecoară, par'că în sânge, senzația peirii.

Aci am vizitat și două moschei grandioase, una din ele, mai nouă, din alabastru, și măreția bolților, sprijinite pe coloane uriașe, te face să recunoști și arhitecturii arabe destulă îndrăzneală. Impunătoare e, deasemenea, și *Cetatea lui Saladin*.

E foarte interesantă *Universitatea arabă*, unde studenților, așezați, turcește în mai multe grupe, le vorbesc, stând în aceeași poziție, dar ceva mai sus, profesori, cari par a îndeplini un ritual.

Aproape de Cairo, și dincolo de *Heliopolis*, care poartă numele primei capitale egiptene, în satul *Matarich*, vedem smochinul lângă care s'a adăpostit Maica Domnului și Fiul său, în fuga în Egipt. O mulțime de părți de vestimente sunt atârinate de smochin, în credința tămăduirii.

Ceva mai înainte putem privi deaproape un obelisc, care se înalță subțiretec, și cu hieroglifele sale, într'un loc plin de apa unui isvor.

Înainte de plecării suntem invitați la *Parlamentul egiptean*, unde găsim ordinea de zi tradusă în franțuzește, anume pentru noi, colegii din România.

Ne primesc, între alții, președinții Camerei și al Consiliului de miniștri, dar numai în particular, fără să ne salute în ședință publică, fapt care... ne cam desamăgește... În incinta mică, ovală, se vede și la deputați flagelul cel mare egiptean, al pierderii câte unui ochiu.

Trecând prin *marile bazare*, întrăm în îmbulzeala de Arabi și Arăboaiice, Felahi și Copti mai înstăriți, în pitorescul port tradițional, îngrămădindu-se pe jos sau mânându-și măgărușii, inhămați la cărucioara cu două roate, care amintește vremile romane sau chiar vechi egiptene. Aspectul exotic, oriental este păstrat aici în toată isbitoarea lui intensitate.

Scăpați de vârtejul atâtor lucruri cari s'au perindat prin fața noastră și din care prea puțin am reținut, ne îndreptăm cu trenul spre *Ierusalim*, care are pentru noi mai mare atracție decât toată arta și civilizația pe care o văzusem în cele două continente, căci el vorbește nu numai minții sau simțirii, ci sufletului nostru în întregime.

Urmează

At. C. Bălăcescu

Pentru notarea ariilor populare ¹⁾

Poporul pe lângă port, graiu, obicei, își are specificul său național și'n muzică. Ariile noastre populare se deosebesc de ariile celorlalte neamuri nu numai prin succesiunea tonurilor (melodie), ci mai ales prin ritmul specific diverselor melodii bătrânești. Cântece ca, *doina*, *învârtita*, nu se execută în ritmul pedant $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{8}$, ... în care o măsură e identică cu cealaltă, ci prezintă o seamă de iregularități, cari îngreuiază foarte mult transcrierea și executarea acestor melodii în ritmul și limbajul muzicii savante. Aceasta nu înseamnă însă că muzica populară e barbară, încât nu s'ar putea încadra în limitele muzicii culte, ci dimpotrivă: Tiparele muzicii culte sunt prea strâmte, decât să poată cuprinde — și mai ales, să poată reda — ariile populare în toată originalitatea lor.

Astfel *învârtita*, e scrisă de compozitorii noștri în măsura de $\frac{2}{4}$. Executând o astfel de *învârtită*, obținem o melodie fără viață, departe de *învârtita* originală ce se aude răsunând Dumineca la sat, în ropotul cizmelor sau al opincilor și'n chietele flăcăilor.

Învârtita, neavând un ritm regulat, nu se poate scrie în măsura de $\frac{2}{4}$. Măsura *învârtitei* se compune din trei timpi: un timp lung (—) și doi timpi scurți (∪ ∪), formând împreună un dactil | — ∪ ∪|. Duratele celor doi timpi scurți sunt egale între ele; durata timpului lung este mai mare decât a unui timp scurt și mai mică decât duratele celor doi timpi scurți împreună. Vom avea astfel inegalitatea: | ∪| < | —| < | ∪ + ∪ ²⁾.

Scriind *învârtita* în timp de $\frac{2}{4}$, comitem două erori mici, dar suficiente pentru a modifica întregul caracter al cântecului. Prima eroare e egalitatea: | —| = | ∪ + ∪| care provine din faptul că am în-

$$\frac{1}{4} = \frac{1}{4}$$

locuit ritmul: | — ∪ ∪ cu ritmul — — corespunzător măsurii de $\frac{2}{4}$. Ori executând *învârtita* în ritmul: | — ∪ ∪|, bătând în fiecare măsură un timp lung și doi timpi scurți, e exclus să putem bate durata timpului lung (—) exact egală cu suma duratelor timpilor scurți (∪ + ∪).

A doua eroare provine din cauza accentului. Măsura de $\frac{2}{4}$ are un singur accent pe timpul întâi | — —|, măsura de *învârtită* are trei

¹⁾ Comunicare făcută Seminarului român de literatură modernă și folclor dela Universitatea „Regele Carol II” din Cernăuți.

²⁾ Semnul matematic < înseamnă: „mai mic decât”; precum > înseamnă „mai mare ca”...

accente, unul mai pronunțat pe timpul lung și două mai fragede pe timpii scurți: | ♩ ♩ ♩ |.

Să insistăm însă asupra rostului pe care-l are împărțirea unei piese muzicale în măsuri; deci dânsa: a) indică ritmul în care se cântă piesa; b) indică accentul pe note; c) permite ochiului, în timpul execuției, o analiză rapidă a piesei.

Proprietăți cari tocmai sunt caracteristicile unei piese muzicale; deaceia nu putem scrie un marș în $\frac{3}{4}$ sau un vals în $\frac{2}{4}$. Chiar indicând la începutul bucății măsura (spre ex. $\frac{3}{4}$), nu ne putem lipsi de liniile cari despart măsurile între ele, din cauza ochiului, care, nevoit să alerge peste note și nemai având puncte de reper, s'ar pierde, fără să poată transmite creerului impresii, cari, analizate, să fie transmise apoi brațului sau vocii spre execuția corect accentuată.

Pentru aceste motive, învârtita trebuie scrisă într-o măsură corespunzătoare ritmului și accentului ei!

În muzica nepopulară nu cunoaștem însă decât măsuri corespunzătoare ritmurilor regulate, numind ritmuri regulate acele ritmuri cari se compun din timp de durată egală: $\frac{3}{4}$ | — — — |, sau $\frac{3}{8}$ ♩ ♩ ♩ | etc.

Vedem însă că asemenea măsuri nu sunt suficiente pentru a încadra melodii cu ritmuri iregulare, pe cari, mai corect, ar fi să le numim *ritmuri periodice* (fiindcă după un anumit timp dânsese se repetă în aceeași ordine: d. p. la învârtită: ? | — ♩ | — ♩ | etc..³⁾

E necesar deci să extindem noțiunea de măsură, să o generalizăm chiar, în așa fel, ca să poată cuprinde orice ritm am întâlni în creațiunile muzicale ale diverselor popoare sau animale (paseri). La o realizare practică s'ar putea ajunge în felul următor:

a) Vom descompune piesa muzicală în *măsuri primare*. *Măsură primară*, numim măsura corespunzătoare unei perioade complete a ritmului. În cazul învârtitei, măsura primară va fi: | — ♩ |.

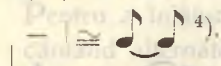
b) Pentru a evalua durata unei măsuri primare, ne trebuie o unitate de evaluare.

Fie timpul scurt (♩) unitatea de evaluare și o admitem egală cu o optime. Vom avea deci: ♩ =

Să convenim a lua timpul lung (—) de aproximativ două uni-

³⁾ „Selbategii” africani au ritmul următor: | ♩ ♩ — | ♩ ♩ — | ♩ ♩ — | etc. Deplasând linia dintre măsuri puțin spre stânga, obținem ritmul învârtitei; cu toate acestea între cele două ritmuri există deosebiri enorme, din cauza accentului!

tăți (fiind ceva mai aproape de două unități decât de o unitate), deci :

În cazul învârtitei vom scrie înainte primei măsurii primare indicele de evaluare al acestei măsurii în felul următor : $\frac{4}{8} | \text{---} \cup \cup | \text{etc.}$

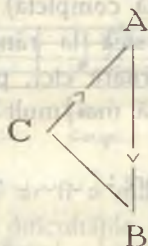
c) Pentru marcarea corectă a accentului și pentru o bună orientare vizuală, va fi necesar să împărțim măsura primară în măsuri secundare, așa fel ca fiecare măsură secundară să conțină un timp accentuat și numai unul singur.

Aceste măsuri secundare vor fi de durate inegale (lungi sau scurte) și numărul unităților cuprinse într-o măsură secundară ne va indica, dacă măsura respectivă (identică cu timpul respectiv) e lungă sau scurtă.

d) Măsurile primare le vom marca prin linii de despărțire mai groase (sau duble), iar cele secundare prin linii subțiri (sau simple).

Ex. învârtită : $\frac{4}{8} || \text{---} | \cup | \cup || \text{---} | \cup | \cup || \text{etc.}$

e) Tactul cu bagheta se va bate în cazul învârtitei în felul următor :

segmentul $\overline{AB}$ reprezentând timpul lung, segmentele $\overline{BC}$ și $\overline{CA}$ cei doi timpi scurți. Vom marca în felul acesta corect ritmul învârtitei, căci, conform teoremei geometrice într'un triunghiul o latură este mai mică decât suma celorlalte două, combinată cu teorema : la unghiuri mai mari se opun laturi mai mari, avem : $\overline{AC} < \overline{AB} < \overline{BC} + \overline{CA}$; — deci și duratele în care se vor efectua aceste mișcări vor verifica intrucâtva inegalitatea de mai sus, ceea ce e tocmai condiția necesară ritmului de învârtită (fără să mai fim seama de un simț al ritmului, care chiar fără voia noastră ne va obliga să executăm corect ritmul).

Dăm ca exemplu patru măsuri dintr'o învârtită foarte cunoscută, scrise în timp de $\frac{2}{4}$ (în șirul întâiu) și aceeași melodie scrisă în

4) Simbolul matematic $\approx$ înseamnă : „e aproape egal cu...”

foarte lung. Melodia neavând nici o pauză, se execută foarte greu. Pentru a înlătura acest inconvenient, flăcăii se grupează în două cete, cântând alternativ câte o strofă. Incercând să scriem această colindă în măsura de $\frac{2}{4}$, am obține anumite sincope cari ar înstrăina foarte

Andante

Colindă

1) Toa - tă cea - tă Cre - ști neacă,
2) Și a - stăzi ni s'a - m - pli - mit,
a - stăzi să se ve - se - leacă,
pre - cum s'a fost pro - ro - cit.
Că a - stăzi ni s'a mă - scul,
Că se va na - ste Ihi - stos,
Do - mnul cel făr' de'n - ce - put -
Me - si - a cap lu - mi - nos -

mult colinda; mai aproape ar fi o măsură combinată de $\frac{5}{8}$ cu $\frac{1}{8}$, care și ea însăși și-ar avea dificultățile ei. Scrisă în felul de mai sus, (care numai în teorie pare puțin complicat) obținem o melodie simplă și fidelă aceleia auzite într-o seară de Moș-Crăciun.

O zglobie învârtită,¹⁾ tot din jud. Hunedoara, va servi drept încheiere, recapitulând și demonstrând toate cele spuse până aici.

Ion Armean
profesor, Sibiu

ooooo

Rugăm abonamentul! (Cf. pag. 81)

— dela următorii: d. senator Ilie Doboș-Boca pe 1933—1935; d. farmacist Matei Fait pe 1935; d. dir. școl. Nicu Gherman pe 1933—1935; d. inspector vet. Dr. I. I. Ilescu pe 1935; Păr. Ioan Iliuț pe 1935; d. prof. Gavril Ionescu pe 1935; d. avocat de stat Numitor Liteanu pe 1935; d. Căpitan Aurel Lucan pe 1933—1935.

¹⁾ Vezi pag. 92.

Violina

Invărtită

Moderato

decescende

The image shows a handwritten musical score on four staves. The first staff is labeled 'Violina' and contains a melodic line with various ornaments. The second staff is labeled 'Invărtită' and features a more complex, rhythmic melody. The third staff is labeled 'Moderato' and shows a slower, more melodic passage. The fourth staff is labeled 'decescende' and contains a descending melodic line. The score is written in a single system, with the staves connected by a brace on the left. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, and ornaments, all written in a clear, handwritten style.

Metodele psihologiei raselor

Intrebarea în ce stare se află acum cercetările psihologiei raselor, poate fi binevenită, azi când problema raselor stăpânește gândirea europeană. Intrebarea aceasta și-o pune Dr. Jürgen Brake în N-rul pe Oct. 1935 al revistei „Die Erziehung“ (Verlag von Kuelle et Meyer in Leipzig).

Secolul al XVIII cu revoluția franceză, plecând dela convingerea unității și egalității omenirii, a încercat să clădească pe baza aceasta o cultură unitară și comună tuturor oamenilor. Acestei convingeri s'a opus pe la mijlocul secolului al XIX-lea mișcarea rasistă bazată pe cercetări antropologice, anatomice, cari au descoperit mari deosebiri în construcția trupească a diferitelor grupări omenești, pe când etnografia, istoria și geografia au desvăluit mari deosebiri în psihologia popoarelor. Mișcările naționaliste născute din aceste convingeri au văzut în deosebirea de sânge baza pentru individualitatea și contrastele popoarelor. Mișcarea rasistă, pătrunsă de importanța acestor deosebiri în viața istorică a omenirii, a declarat războiul civilizației moderne cu amenințarea ei de nivelare, uniformizare și standardizare.

În operele lui Gobineau (*Versuch über die Ungleichheit der Menschenrassen*, 1853), Chamberlain (*Die Grundlagen des XIX. Jahrhunderts*) se găsește expresia literară cea mai importantă a curentului care vede în om o ființă determinată de o necesitate lăuntrică. Deosebiri profunde, invariabile separă oamenii în grupuri diferențiate prin specie și valoare. Aceste tendințe rasiste sunt bazate pe convingerea că rasa formează direcția, stilul vieții, determină tipurile popoarelor, fiind impulsul istoriei.

Tendința rasistă combate nu numai pe acel „Aufklärung“ (luminarea) dar și creștinismul. Centrul ideii rasiste e, că nu numai corpul, dar și sufletul este determinat prin rasă. Raza devine numai atunci o putere hotărâtoare, dacă dă nu numai trupului, dar și sufletului o formă invariabilă. Nimic nu este mai interesant decât descoperirea acestei structuri sufletești — de ea depinde valabilitatea teoriei rasiste.

Psihologia raselor presupune existența unei structuri sufletești stabile (o dispoziție a sufletului), care se moștenește din generație în generație, independent de influențe exterioare; numai atunci — dacă există așa ceva — se poate vorbi de unitatea sufletească a unei rase. Dispoziția aceasta, autorul o numește „Erbanlage“.

Cireutatea cea mai mare a cercetărilor pentru stabilirea acestei dispozițiuni fundamentale a rasei, constă în faptul că dispoziția fundamentală nu coincide cu forma variabilă în care rasa apare în cursul vremurilor. Dela apariția aceasta vremelnică, cercetătorul trebuie să găsească drumul la forma stabilă, ereditară, fundamentală.

Pentru stabilirea acestei dispoziții fundamentale, ereditare, savanții s'au servit de două metode :

1. Metoda științelor naturale, care procedează măsurând, experimentând, numărând. Metoda aceasta limitată la fenomenele elementare ; funcțiunile superioare ale vieții sufletești îi sunt inaccesibile. (Fenomenele vieții sufletești fiind calitative nu pot fi măsurate). Astfel de cercetări s'au făcut mai cu seamă în timpul războiului în America, apoi în întreprinderi industriale pentru stabilirea puterii de muncă.

Savanții cari aplică metoda aceasta își dau seama că rezultatele simple, numerice, nu arată totdeauna diferențele adevărate, radicale, că o mulțime de factori contribue la modificarea și chiar ștergerea dispozițiunii fundamentale, așa că fiecare cercetare trebuie interpretată și corectată. Rezultate s'au obținut pentru însușirile intelectuale, forțele voinței și puterea muncii. Trecând însă în revistă rezultatele finale, autorul constată marea lor oscilare. Rezultatele acestea par încă mai slabe, dacă examinăm întrucât reușesc să pătrundă în structura dispoziției fundamentale.

Metoda aceasta se bazează pe supoziția, că există o măsură comună pentru fenomenele psihice și că funcțiunile psihice simple sunt în esența lor egale și se deosebesc numai prin puterea de activare („Leistungsfähigkeit“). Ei uită însă, că deosebirile sunt de natură calitativă. Măsura aleasă e cea a tipului rațional al inteligenței europeanului. Toate aceste neajunsuri sunt încă agravate prin lipsa unei conștiințe istorice. Psihologia raselor trebuie să găsească elementul stabil în cursul evoluției istorice a raselor.

Dar metodei științelor naturale îi lipsește complet dimensiunea aceasta istorică ; ea examinează fenomenul numai într'un moment al istoriei, fără să-și dea seama de durabilitatea sau solidaritatea acestui fenomen. Astfel metoda aceasta va lua drept însușire fundamentală a unei rase ceea ce nu este decât o stare istorică trecătoare. Tocmai puterea de muncă a raselor d. p. e o funcțiune labilă din punct de vedere istoric.

Italianii au fost considerați ca leneși ; Englezii înaintea domniei

reginei Elisabeta n'au făcut comerț și nu s'au aventurat pe mare ; rasa galbenă a fost considerată ca inferioară !

Indiferența față de condiționarea istorică a formelor *rasiale* nu-i decât un aspect al unilateralității acestei metode. Psihologia rasială bazată pe științele naturale, izolează o singură funcțiune (gândirea, voința etc.), o consideră ca o dispoziție independentă, neglijează în acelaș timp condiționarea ei multifaterală de totalitatea energiilor sufletești.

Rezultatul considerației critice e : Valoarea acestei metode e limitată printr'o serie de prejudecăți. Nu reușește să desprindă din ansamblul vieții populare și culturale complexe de dispozițiuni rasiale și nici nu găsește o măsură pentru compararea deosebirilor rasiale.

Metoda noologică („geisteswissenschaftliche“) se ocupă cu omul întreg, în toate manifestările sale. Ea vrea să degajeze dispozițiile raselor din complexitatea vieții culturale și istorice a popoarelor, presupunând că, dacă există o determinare rasială a vieții sufletești, ea trebuie să se manifeste în fiecare formă culturală ca un tip deosebit. Numai ceea ce rămâne constant în veșnica schimbare a vieții culturale și istorice poate fi considerat ca dispoziție ereditară rasială.

Rezumând rezultatele acestor cercetări, autorul stabilește că impresia generală este confuză, rezultatele fiind pline de contraziceri și de interpretări contradictorii. Numai caracterizările generale au reușit ; restul e nesigur. Astfel nu s'a putut stabili portretul psihologic al unei rase ! Nu se știe nimic sigur despre productivitate, despre ceea ce se moștenește. După unii numai funcțiuni elementare, după alții funcțiunile cele mai complexe, însușiri morale (fidelitate, cinste, spiritul cavaleresc etc.), concepția de viață — se moștenește. Cauzele acestor insuficiențe sunt multiple : materialul istorico-cultural nu e destul de vast ; e prea fragmentar ; interpretarea faptelor e adesea prea arbitrară. La confuzia aceasta contribuie și o concepție falsă despre om. Toate acestea și încă multe altele ne fac să înțelegem că scepticii și adversarii științei raselor neagă chiar existența unei dispozițiuni fundamentale și ereditare. Optimismul autorului în privința succesului cercetărilor viitoare — după așa de multe încercări zădarnice — nu ne pare justificat.

E. Kallós

oooOooo

Pentru Bustul Eminescu

Pentru Bustul Eminescu (la Suceava), care se va executa de reputatul Ioan Cârdei, publicăm această listă de subscripție, semnând suma de 200 lei. — Revista „Făt Frumos“.

Cântece populare istroromâne

TEXTELE

Textele apar în grafia preconizată de Leca Morariu în *De-ale Cirebirilor I*. Cernăuți 1929, pg. 3—9, grafie care, oglindind științificește realitatea fonetică, e totodată accesibilă și pentru cei cari nu-s filologi. Istroromânii citesc, fără dificultate, cărțile scrise în această ortografie și o utilizează cu înlesnire la scris. Dovadă : Leca Morariu, *De-ale Cirebirilor IV (Scrisori istro-române din Jeian și Susnevița)*, Cernăuți 1934.

Cântecele apar după următoarea clasificare : 1. *Cântece*, 2. *Cântece elegiace*, 3. *Satirice*, 4. *Diverse*.

Textele sânt însoțite de traducere în l. română literară. După texte, urmează capitolul de *Coincidențe, asemănări influențe* apoi *Notele* (filologice, stilistice etc.). Concluziile sânt cuprinse în studiul *Cântecul popular cirebir*.

CÂNTECE (I—XXXVI)

I.

Mușata, mușatița ¹⁾

Cum nopta ăi lurița ²⁾,

Lu stelele cral'ița ³⁾.

Frație Zgaliardichî Lupichiu

25. VIII. 1935.

72 ani, Birșina (= Bîrdo) nr. 79.

Traducerea : Frumoasa, frumușica, cum noaptea e lunița, a stelelor crăiasă.

II. ⁴⁾

— Viro-m, fraiere, sera

Ăț ție ușa șcripe ¹⁰⁾

Io rad ⁵⁾ voi fire ștepta ⁶⁾...

Nu tu știi ¹⁰⁾, fetițe ! —

Leghe calu se hlade.

— Cu sev voi vo nemaji ¹¹⁾ ;

Ăntre ⁷⁾ ușe ⁸⁾ i abe murgve.

Far de friche poți veri.

La ia brece durmive ⁹⁾

Când maia va ți dormi,

Porta-l' o core de păre

Ne ren rada diverti ¹¹⁾

Che, se nu, te ie mucăcare. ¹⁰⁾ —

(ali : fraiei ¹²⁾)

Toni Țvețic — Toneru

10. VIII. 1935.

52 ani Susnevița 37

Trad. : — Viro-mi, mândrule, seara ! Eu te voi aștepta cu dor pe tine... Leagă calul să se umbrească. În ogradă-i un dud alb. Sub el doarme cânele. Adu-i o coajă de pâne că, de nu, te-ar mușca. — Îți scârțâie ușa și tu, copilo, nu știi ! —
— Cu său voi unge-o ; poți veni fără de frică. Mama, când se va duce să doarmă, ne vom ibovnici cu dor. —

III.

Și pre mare și ¹³⁾ pre crai ¹⁴⁾,
Când smo scupa, săm ăn rai ¹⁵⁾.

Frațe Lupichiu
Bîrdo 79

25. VIII. 1935.

Trad.: Și pe mare și pe țărm, când sântem împreună, mă cred în rai.

IV.

Cea ¹⁶⁾-i tot bire
Căn tu viri.

Frațe Lupichiu

25. VIII. 1935.

Trad.: Totu-i bine când vii tu.

V.

Fetița ști mușate
Ca și o rojițe ²⁾.
Oia nina, oia na
Trana, nina, nena ¹⁷⁾

Ămna, feto, ăn ¹⁸⁾ potoc!
Dupa fire voi ¹⁹⁾ na scoc.
Oia nina, oia na ¹⁷⁾,
Tu ști, feto, vavic me.

Ioje (lu Chiucu) Micleuș
45 ani, Noselo 21

10. IX. 1935

Trad.: Fetișo, ești frumoasă ca și o floriciță. Oia nina, oia na, trana, nina, nena. Du-te, fată, la părau, după tine voi (veni) în salt. Oia nina, oia na, tu ești, mândro, veșnic a mea.

VI.

Ămnat-am ²¹⁾ ocea și cole ²²⁾ Siru-i ²⁴⁾ o ramnițe ²⁵⁾.
Pre zelene iarbe, Pre ia ³⁾ do merițe ²⁶⁾
C=oi vede me feta Frische, mușatițe ²⁾
Che ia vegl'e blaga ²³⁾.

Ivana Micleuș
21 ani, Noselo 21

10. IX. 1935.

Trad.: Umblat-am încoace și 'ncolo pe iarbă verde, să-mi văd mândra, că ea paște vitele. Sănu-i o câmpie. Pe ea două merișoare proaspete, frumușele.

VII.

— Ce ²⁷⁾ che n=ai verit — N=am verit de rușire,
Când ăț am urdineit? C=am mislit samochi la fire. —

Mare Stambulic
48 ani, Jieăn 23

6. IX. 1935.

Trad.: — De ce n'ai venit când ți-am poruncit? — N'am venit de rușine, că m'am gândit numai la tine. —

VIII.

Rojița voi vo uda⁶⁾
Și fie la cl'ept voi da.

În²⁸⁾ iirime=m ra fi ja,
Se=m va o ata purta²⁹⁾

Mare Stambulici

6. IX. 1935.

Trad. : Floricica voi uda-o și fie la piept voi da-o. Aș fi măhnită 'n inimă-mi (literal : în inimă mi-ar fi jale), de-mi va purta-o alta.

IX.

Nina, nina, nena¹⁷⁾...
Rojița²⁾ mușata,
Se rei tu fi me³⁰⁾,
Io raș fi a te.
Ma maia mî-i cuntența.
Ma se ai maia, se nu-i,
Te ver fi a me,

Mușata rojița²⁶⁾ me.
Oia nina, nena¹⁷⁾
Rojița²⁶⁾ mușata,
Mușat¹⁾ te porți
Și draghe=m aști...
Și vechi³¹⁾ te-oi l'ubi ;
Se nu, voi muri.

Toni-Țvefici-Toneru
Susnevița 37

8. VIII. 1935.

Trad. : Nina, nina, nena... Floricică frumoasă, de-ai fi tu a mea, eu aș fi al tău. Dar mama nu mi-i mulțumită. Dar, or de-a fi mama, or de n'a fi, tu vei fi a mea, frumoasa mea floricică. Oia nina, nena, floricea frumoasă, frumos te porți și scumpă-mi ești... Și mereu te voi iubi ; de nu, voi muri.

X.

Mușata ielve, verde bor...
Șteptu-te³²⁾, mușat govor³³⁾ !
Mușata³⁴⁾, pirla grob³⁵⁾ și me.

Tonca Bercariț
23 ani, Susnevița

11. VIII 1935

Trad. : Frumosule brad, verde pin... Așteptu-te, frumos răspuns ! Mândro, pân la mormânt ești a mea.

XI.

Io te vedu pre iapor,
Cunoscu-te³²⁾ pre govor.

Proțvetit=av rojile,
Ali aș violele ?

Torca Bercariț
Susnevița

11. VIII. 1935.

Trad. : Eu te văd pe vapor, te cunosc după cuvânt. Îmbobocit=au trandafirii sau sânt vioarelele ?

XII.

Straşno Bora che verit=a²¹),
Cruna lu Mare spușit=a.
Marina²) mușata zis=a :
— Cire lat=a mie cruna³⁶),
Io=i reș fraierite fi³⁰)! —

Cela moru vo cațat=a³⁷)
Pac Maria cuvintat=a :
— Mai vol'i³⁸) = m=oi otopi,
Neg lu moru l'ube fi. —

Lucia Brâncela (54 ani) și Tonca Bercarić (23 ani)
Susnevița

11. VIII. 1935.

Trad.: Năvalnic Bora c=a venit, Mariei cununa i=a suflat. Frumoasa Mărioară zis=a : — Cine mi=a luat cununa, eu i=aș fi ibovnică. — Cutare mor a luat=o. Deci Maria a cuvântat : — Mai degrabă m'oi îneca, decât să fiu iubița morului. —

XIII.

Bora păpușit=a,
Lu Mare cruna hitit=a²¹).
Mușata Maria zis=a²¹) :
— Cire o flavure
Fraieru mev fure ! —

Lat=a=vo un negru moro.
E Marița²) zis=a :
— Mai vol'i³⁸)=raș me otopi³⁰);
Nu lui fraierite fi.

Ioje Pețulić (zis Barba³⁹) Pepo lu Loschin)
38 ani, Birde 11

13. VIII. 1935.

Trad.: Bora adiat=a, Mariei i=a aruncat cununa. Frumoasa Maria zis=a²¹) : — Cine ar afla=o, să fie ibovnicul meu. — A luat=o un negru mor. Și Marița zis=a : — Mai cu drag m'aș îneca, decât să-i fiu draguță.

XIV.

Mușata feta rojițe berit=a,
Cătră⁴⁰) fraieru mislit=a.
Fraieru verit=a²¹)

E o pozdravit=a³⁷).
Lu fraieru buchelu regaleit=a.

Tonca Bercarić
23 ani, Susnevița

11. VIII. 1935.

Trad.: Frumoasa fată flori cules=a, la drăguț gândit=a. Ibovnicul venit=a și salutat=o=a. Ibovnicului buchetul dăruit=a.

XV.

Fol'a verde frunz=uscat⁴¹),
Case⁴²) verit=am pușcat

Din voisca dela Belgrad
Tu ai plâns, io am cântat.

Ioje Pețulić

11. VIII. 1935.

Trad.: Foaie verde frunză uscată, acasă sosit=am împușcat din războiul dela Belgrad. Tu ai plâns, eu am cântat.

XVI.

Ȃnsurar ⁴³⁾ me, maia me, De-m, fețițe, șcarele,
 Pir-ăi ure și vreme. Che mî-oi peri potal'a ⁴⁴⁾ !
 Se tu n-er mire=nsura ³⁰⁾, Când va fraieru veri ²⁹⁾,
 Io m-oi mare strâmbe fla ²⁹⁾. Roja ⁴⁵⁾ m ²⁴⁾ va cu dracu ⁴⁶⁾ îi ²⁹⁾.

Ive Iurman=fiul

15. VIII. 1935.

37 ani, Noselo 3

Trad. : Mărita=m'aș, mamă, până-i ora și timpul. De nu mă vei mărita, mă voi face mare răuleancă. Dă-mi, fețișo, foarfecele să mă tund. Când va veni drăguțul, floarea-mi se va duce dracului.

XVII.

Mușata rojița de radichî ⁴⁷⁾. Fraieru nu-m daie mir ⁴⁹⁾.
 Nu me lasu de ⁴⁸⁾ mladichî. Mușata rojița de salata ⁴⁷⁾.
 Mușata rojița de cumpir ⁴⁷⁾ Cmoce=a me fraier misle la ata.

Ive Iurman=fiul

18. VIII. 1935.

Trad. : Frumoasă floriciță de lăptugă, nu mă las de băietani. Frumoasă floriciță de cartof, ibovnicul nu-mi dă pace. Frumoasă floriciță de salată, acum ibovnicul meu se gândește la alta.

XIII.

Fol'a, zis=am ⁵⁰⁾, de cumpir ⁴⁷⁾, Nu-m trebe dupa tir=ate.
 Irima nu-m daie mir ⁴⁹⁾. Și cea fol'a de radichî ⁴⁷⁾,
 Și cea fol'a de salate ⁴⁷⁾, Nu cavia la ⁵¹⁾ al'ț mladichî.

Frațe Lupichiu, Birdo 79

25. VIII. 1935.

Trad. : Foaie, zis=am, de cartof, inima nu-mi dă pace. Și iar foaie de salată, nu-mi trebuie după tine alta. Și iar foaie de lăptugă, nu a căuta la alți flăcăi.

XIX.

Gone tu, fețițe ²⁾, oile ocî,
 Che oile vor se pohladi ¹¹⁾
 E noi ne ran bire pol'ubi ²⁹⁾.

Ive Iurman=fiul

18. VIII. 1935.

Noselo 3

Trad. : Mână tu, mândrușo, oile aici, că oile se vor umbri, iar noi bine ne=om iubi.

XX.

N=ari friche niș de mire, Io mușat ⁵⁴⁾ ț-oi pisei,
 Se la soldat ⁵²⁾ me robire ⁵³⁾. Pisma te va veselei.

Frațe Lupichiu

25. VIII. 1935.

Birdo 79

Trad. : Să n'ai de loc frică de mine dacă mă va răpi (= lua) la cătănie. Eu frumușel ț-oi scrie, răvașul te va veseli.

XXI.

Nu tu misli, Ielița ²⁾ !

Iaste ⁵⁵⁾ cala rojița ⁵⁶⁾,

Rescl'ide mie ușița ²⁾.

25. VIII. 1935.

Frañe Lupichiu
Bîrdo 79

Trad. : Nu sta pe gânduri, Ielenuță ! Calea este (numai) floriceică. Deschi-
de-mi ușița.

XXII.

Io tea ⁴⁾ nu voi fi,

Ni tu nu misli.

Tu ai mire lasat ⁵⁷⁾,

Și nu știi za îi-n pat.

Nu ăntru ⁷⁾ mire rata-te,

Che io te raș bate.

Ive Peras

25. VIII. 1935.

23 ani, Bîrdo 4

Trad. : Eu nu voi fi a ta, nici nu te gândi. Tu m'ai părăsit pe mine și nu
știi să mergi în pat. Nu te arăta în fața mea, că te-aș bate.

XXIII.

Lu blaga-m ⁵⁸⁾ neberit,

Fraieru-m ⁵⁸⁾ zegledit.

— Nu tu mire pogledi,

Che oi fire zecoli. —

— Se tu mire-⁵⁸⁾ zecoli,

Mire vor an'eli vegl'a ;

Tire vor draci purta,

Pac te-or ăn păcă mira ²⁹⁾. —

Ivana Micleuș

29. VIII. 1935.

21 ani, Noselo 21

Trad. : Pentru vite am cules, ibovnicul am zărit. — Nu mă privi tu pe mine
căci te-oi ruguma. — De mă vei zugruma tu, pe mine mă vor veghia îngerii ; pe
tine te vor purta dracii și te vor duce în iad. —

XXIV.

Ăm ples am mes.

Fraieru cu mir' n=a mes.

Io nu l-am cl'emat,

Ie mire juca n'a dat ⁵⁹⁾.

Cu ate s=a divertit,

Io na teșco-m ⁵⁸⁾ pogledit.

Ivana Micleuș

29. VIII. 1935.

Trad. : La horă m'am dus. Ibovnicul cu mine n'a mers. Eu nu l-am chemat.
El nu m'a luat la joc. Cu altele a petrecut, eu cu greu (amar) l-am privit.

XXV.

Din ⁶⁰⁾ ape-am ănnat.

Mladichiu m=a-niurbat :

— Voi ție apa digni ²⁹⁾,

Se ver tu mire bușni ²⁹⁾

— Io reș fire bușni ³⁰⁾

Se ver mire zaconi ²⁹⁾. —

— Io voi fire zaconi ²⁹⁾,

S=er mire chiaro l'ubi ³⁰⁾ —

— Voi fire chiaro l'ubi

Și scupa ren noi șcirbi ⁶¹⁾. —

Ivana Micleuș

29. VIII. 1935.

Trad. : M'am dus la apă. Flăcăul m'a întâlnit : — Îți voi duce apa dacă mă
vei săruta. — Eu te-aș săruta de mă vei încununa. — Te voi încununa de mă vei
iubi mult. — Te voi iubi foarte mult și împreună ne-om trăi viața.

XXVI.

Când am oile pascut ⁵⁷⁾,
 Marușna ⁶²⁾ mn' a crescut
 Oia nina, oia na
 Oia nina, nena ¹⁷⁾.
 Când am ⁶⁷⁾ oile zepustit ⁶³⁾,
 Marușna s a cosmatit ⁶⁴⁾.
 Oia nina ¹⁷⁾, rojițe ¹⁵⁾,

Mie i obecite.
 Oia nina, oia na ¹⁷⁾,
 Violața ¹⁵⁾, tu ști me.
 Docle am oile pascut ⁵⁷⁾,
 Țițele tot mn' a crescut.
 Oi fetițe, fetițe ¹⁾,
 Rojița ¹⁶⁾ ști me.

Ioje Micluș

10. IX. 1935.

45 ani, Noselo 21

XXVII.

Când te am întrebat ⁶⁶⁾,
 Maia-ț ²⁴⁾ nu te a dat.
 Oia nina ¹⁷⁾, rojițe ¹⁵⁾,
 Rojițe ¹⁾ mușate!
 Za me ști zgoite.

Ca mușata golubițe.
 Io te am ă n ȳrime ⁶⁷⁾.
 Oia nina, oia na ¹⁷⁾,
 Violața ¹⁵⁾, tu ști me.

Ioje Micluș

10. IX. 1935.

Trad.: Când te am cerut, maică ta nu te a dat. Oia nina, floriciță, floriciță frumoasă! Pentru mine ești crescută ca frumoasa porumbiță. Mie mi stai la inimă. Oia nina, oia na, viorico, tu ești a mea.

XXVIII.

Din vîrt rojițe am berit,
 Fratelui am daruit.
 Fraiaru ăns ă s a vlat,
 Ma io, dracu ⁶⁸⁾, nu l' am dat.
 S au cu mire mîn' aveit ⁵⁷⁾
 Și cu ate a ămn' aveit ⁹⁾.

Și mie tot av mințit,
 Pîrla nu l am opazit ⁶⁰⁾.
 Am io mai rad fratele
 Nego fire, fraiere.
 Fratele m ²⁴⁾ ie văvăc frate;
 Pîrla nunț tu mi ș departe.

Mare Stambuliț

15. IX. 1935.

48 ani, Jeliă 23

Trad.: Din grădină am cules floricele. Fratelui i le am dat. Drăguțul însuși și a luat, dar eu, dracu, nu i am dat. S a mănhit pe mine și a umblat cu altele. Și pe mine mereu m a mințit, până n am băgat de seamă. Mi i mai drag fratele decât tine, ibovnice. Fratele mi i veșnic frate; pân' la nuntă mi ești departe.

XXIX.

Când ver întreba
 Che se te voi vla,

Maia m ²⁴⁾ v apara ⁷⁰⁾
 Ma nu te lasa.

Mare Stambuliț

6. IX. 1935.

60 ani, Jeliă 52

Trad.: Când vei întreba or de te o i lua, mama nu m a da, dar nu te lăsa.

XXX.

— Manche de muri,
Reș dragu=m bușni⁸⁰)! —
Fraieru verit=a,

Fraiara bușnit=a,
Suzele=l' farit=a.
Feta ozdravit=a⁷¹).

Ivana Micluș
21 ani, Noselo 21

30. VIII. 1935.

Trad.: Înainte de=a muri, mi=aș săruta drăguțul! — Drăguțul a sosit, și=a sărutat drăguța, lacrimile i=a șters. Fata s'a 'nsănătoșit.

XXXI.

Proclata cea te maie⁷²)
Cara nu te mie daie!
Cele tele obîrve,
Mușate, zedelete,
Cu peru=s nepiseite⁷³).
Negri=ț²⁴) ocl'i ca murgva

Poșnescu suze lasa⁷⁴).
Me iirime se jalve,
Când maia=ț²⁴) se vesele⁷⁵).
Ma maștiha=ț²⁴) va crepa⁷⁶),
Și ne ren scupa=nsura.

Ivana Micluș
Noselo 21

30. VIII. 1935.

Trad.: Afurisită=i mă=ta ceea care nu te dă mie. Sprâncenele cele ale tale frumoase, arcuite, cu peana (=condeiul) sânt scrise. Negri=ți ochi ca duda încep să verse lacrimi. Inima mea se mîhnește, pe când mama ți se veselește. Dar mașterea (=mama vitregă) ți=a peri și noi ne vom lua amîndoi.

XXXII.

Majrana⁷⁷) s=a zelenit,
Fetele s=a veselit.

Majrana=v⁵⁸) ovenit,
Fetele s=a jalostit.

Ivana Micluș

30. VIII. 1935.

Trad.: Măgheranul a înverzit, fetele s'au veselit. Măgheranul s'a ofilit, fetele s'au mîhnit.

XXXIII⁴)

Tu ști mușata...
Tota Birștina
Nu=m poc fla ata.
Se me rai lasa,
Mie va fi ja⁷⁸).
Și, când sām ăm ples,
Vedea⁴) =te jeles.
Se nu ști,
De tire misles

Și me pristrașes⁷⁹).
Jalostăn meg te cere
Iuva⁴) misles ch=er mere.
Căn te aflu, me cuntenes
Și scupa mejen ăm ples.
Mea⁴) jele ăi za vea⁴)
Cu tire vesel'a⁴).
Scupa ren jivi
Și vavic ren ne l'ubi¹¹).

Ive Peras

23. VIII. 1935

23 ani Bîrdo 4

Trad.: Tu ești frumoasă.... Toată Birștina nu=mi pot afla alta. De m'ai lăsa aș suferi. Și, când sânt la horă, doresc să te văd. De nu ești, la tine mă gîndesc și mă înspăimânt. Supărat te caut unde cred că vei fi mers. Când te aflu, mă în=voioșez și împreună mergem la horă. Dorul meu e de=a=mi împărți bucuria cu tine, Împreună vom trăi și veșnic ne vom iubi.

XXXIV.

— Marișe fetișe ²⁾,
 Tu știi de bur rod.
 Nu tu spela roba
 . Țân crai de me brod! —
 — Io voi spela roba
 Iuve-m ⁵⁸⁾ ture vol'a.
 Tu gospodâr nu știi
 De ⁸⁰⁾ șiroche mare. —
 — Marișe fetișe ²⁾,

S=er mire scuta,
 Io zlate uscate
 Ție îți voi da. —
 — Ce va ¹⁹⁾ mie srebro
 Ni uscate zlate ⁸⁰⁾,
 Că-n rad nu te am?!
 Io-i ⁵⁸⁾ la siromahu
 Carle-n țirne ⁷⁷⁾! am. —

Ivana Micleuș
 21 ani, Noselo 21

26. VIII. 1935.

Trad.: — Marișo copil, tu ești de neam bun. Nu spăla tu straiul pe țărmul vaporului meu! — Ba voi spăla straiul unde mi-a fi voia. Nu ești stăpânul întinsei mări. — Marișo copilă, de mă vei asculta, ți-oiu da galbeni gheață.

— Ce-mi folosesc mie arginții și banii tăi gheață, dacă nu-mi ești drag? Eu l-oiu lua pe săracul care-mi stă la inimă.

XXXV ⁴⁾

Domareța mrazu căzut-a ²¹⁾	Mie nu-i ja ⁷⁹⁾ za meale ⁴⁾ roz
Pre corune zelene. (bis)	Se=e ⁸²⁾ mrazu le zgorea ⁴⁾ (bis)
Toată iarba=a ⁸²⁾ zgorit=a ²¹⁾	Ma=m ra fi ⁷⁹⁾ iaco ja
Și mușate rojile. (bis)	Se=m ra frairița abandunei. (bis)

Țăm po de mea țirima ⁴⁾
 O rojița ¹⁵⁾ țvetea.. (bis)
 Se tu n=o ver vo ⁸⁴⁾ jeli ¹¹⁾
 Se va sigurno susi ²⁹⁾. (bis)

Compoziție (text și melodie) creată de însuși Ive Peras
 23 ani, Bîrdo 4

12. VIII. 1935.

Trad.: Deminează bruma căzut-a pe dumbrăvi verzi. A ars toată iarba și frumoasele flori. Nu-mi pare rău de florile mele dacă la arde bruma. Dar mi-ar părea rău de mă va părăsi mândra. În mijlocul inimii mele crește o florică. De nu o vei dori-o, se va usca de sigur.

XXXVI ⁴⁾

Iuva-i plesu armonica sopea ⁴⁾	Sopețu ⁸⁵⁾ mușat corlea ⁸⁶⁾
Mladichi și featele ⁴⁾ cl'emavea.	Și chiar ⁸⁷⁾ curai ve dilea ⁸⁸⁾ .
Vireț juca! Ai ura	Scupa jucat și divertiț=ve!
Și cmoce-i voștra doba bura ⁸³⁾ !	Fraiori și frairițele, pol'ubiț=ve!

Pol'ubi-te-i ⁸⁹⁾ pârva stvar.
 Și mușat ăi scupa-mna na par ⁹⁰⁾.
 Jivl'enia nostra-i chiaro mușafa.
 Se aren f-aia rițe, nu mislin l'ubi ata.

Creație (text și melodie) a lui Ivo Peras

23. VIII. 1935.

Trad. : Hora — Unde-i hora, armonica sună, flăcăii și fetele cheamă: Veniți să jucați! Îi ora și acum-a-i timpul vostru fericit. Muzicantul frumos cârâie și multă voie bună vă dă. Laolaltă jucați și petreceți. Ibovnici și ibovnice, iubiți-vă! A te îndrăgosti e întâiul lucru. Și frumos e a merge perechi. Viața noastră e foarte frumoasă. De avem ibovnică, nu ne gândim a iubi alta.

CÂNTECE ELEGIACE (XXXVII—LIV)

XXXVII.

De când nu te am vezut	Codru penele ⁹²⁾ ăș pl'arde
Tota vesel'a-m ⁵⁸⁾ pl'erduț.	Și nazat acața ate.
Codru firer nazat vire ⁹¹⁾ ,	Și din firer vire ⁹¹⁾ firer
Io din firera — bețara.	Ca și cum ram noi ășș vre ³⁰⁾ .

Mare Stambulič

6. IX. 1935.

48 ani, Jaiän 23

Trad. : De când nu te-am văzut, orce bucurie am pierdut. Codrul iarăș tânăr revine, eu din tânără — bătrână. Codrul își pierde frunzele și iarăși capătă altele. Și din tânăr revine tânăr cum am dori noi înși-ne.

XXXVIII.

Codru penele ⁹²⁾ ăș pl'arde	Și din firer vire ⁹¹⁾ firer
Și rapoi acața ate.	Ca și cum vremea nu l-ar ¹⁹⁾ .

Mare Stambulič

14. IX. 1935.

60 ani, Jaiän 52

Trad. : Codrul își pierde frunzele și din nou capătă altele. Și din tânăr revine tânăr ca și cum vremea nu l-ar vremui.

XXXIX.

Ăși pises și-ț davu ști ⁹³⁾	Când ăñ frușe ⁸⁾ ver veri,
Che nopta nu poc durmi,	Murgva se va creței,
Cu zîia ⁹⁴⁾ nu poc jivi.	Ție se va pocloni ⁹⁵⁾ .

Mare Stambulič

15. IX. 1935.

48 ani, Jaiän 23

Trad. : Îți scriu și-ți dau de știut că noaptea nu pot dormi, ziua nu pot trăi. Când vei sosi în ogradă, dudul se va clăți, ție se va pocloni.

XL.

Toț vin'aveit=a⁹⁶)
Fraiaru me n=a¹⁹).

O, se ra ie ști!

O, se ra ie ști!

Toț vin'aveit=a⁹),

Fraiaru me n=a¹⁹).

O, se va ie ști

Cum⁹⁷) ăi mie ja⁷⁸).

Stealele⁴) verit=a,

Lura⁴) fost=a.

Io=m⁵⁸) plâns iaco,

Io=m⁵⁸) plâns iaco.

Stealele verit=a⁹⁸),

Lura fost=a⁹⁹).

Io=m⁵⁸) plâns iaco,

Din cea c=am ănsa fost.

E ceale⁴) ate

Cu mladichî a fost⁹⁹)

Io=m⁵⁸) fost jalosna,

Io=m fost jalosna.

E ceale ate

Cu mladichî a fost.

Io=m fost jalosna,

Cu golche suze=am plâns.

Frații Ioje și Ive Peras, acompaniați de Mama lor Maria 12. VIII. 1935.

Bîrdo 4

Trad.: Toți au venit, ibovnicul meu nu. O, de=ar ști el! O, de=ar ști el!
Toți au venit, ibovnicul meu nu. O, de=ar ști el cât de mult îl doresc. Stelele ivitu=s'au,
lună era. Eu am plâns foarte, eu am plâns foarte. Stelele ivitu=s'au, lună era. Eu
am plâns foarte, pentru că eram singură. Și celelalte cu flăcăi erau. Eu am fost măn-
nită, cu amare lacrimi am plâns.

XLI.

Fetița²) mușata

Rojile berit=a

Și a zădurmit=av¹⁰⁰).

Feciori verit=av²¹)

Pac o ăntrebat⁶⁶)=av³⁷):

— Scul=te sus, o fetiço!

Din ce=ai zădurmit?

Rojile ce=ai neberit

Ți s=av uvenit.

Fraiaru ce=ai rad tu vut⁵⁷),

Ți s=av ănsurat. —

— Neca se=nsura și veselei!

Prostu lui ra fi. —

Vedru cer¹⁰²) av zăgărmit,

Potle l=av ucis.

Negru pemint¹⁰²) s=av rescl'is,

Pac l=av¹⁰³) reshiteit.

Ive Ielocichî, 19 ani, Bîrdo

10. VIII. 1935.

Trad.: Frumoasa copilă florile=a cules și a adormit. Feciorii au venit și i-au
zis: — Scoală-te sus, copilo! De ce=ai adormit? Florile ce=ai cules, și s'au ofilit.
Ibovnicul care ți=a fost drag, ți s'a înșurat. — Insoare=se și bucore=se! Iertat îi va fi
— Limpedele cer a fulgerat, apoi l=a ucis. Negrul pământ s'a deschis și l=a înghițit.

XLII.

Feta rojile berit=a²¹⁾,
 Pac¹⁰³⁾ l'=a uvenit=a¹⁰⁰⁾.
 Mladichiu=a verit⁵⁾;
 Și av o zbudit⁵⁷⁾:
 — Scol=te, feto, scol=te¹⁰⁴⁾,
 Rojile ti=a uvenit
 Carle tu ai neberit¹⁰⁵⁾. —
 — Neca, neca¹⁾ uveni!
 Ate=oi neberi. —

— Și mladichiu s=a=nsurat,
 Carle l=ai l'ubit¹⁰⁵⁾. —
 — Neca, neca¹⁾ se=nsura!
 Prostu lui a fost¹⁰¹⁾.
 Dela mire otprostit,
 Dila Domnu sprocolnit. —
 Vedru cer¹⁰²⁾ a zăgîrmit
 Și a ie ucis⁵⁷⁾.

Fran'ce Bercarič
 14 ani, Susn'eviča 57

18. VIII. 1935.

Trad.: Fata florile=a cules și i s=au ofilit. Flăcăul a venit și a frezit-o: — Scoală=te, fată, scoală=te. Florile, pe care le=ai cules, ți s'au ofilit. — Ofilească=se, ofilească=se! Altele voi culege. — Și flăcăul, pe care l=ai iubit, ți s'a însurat. — Însoare=se, însoare=se! Îngăduit i=a fost! Dela mine iertat, dela Dumnezeu blăstămat. — Seninul cer a fulgerat și l=a ucis.

XLIII.

Feata⁴⁾ rojile berit=a
 Pac¹⁰³⁾ a zădurmit.
 Cătră ia verit=a mladichiu,
 Pac¹⁰³⁾ av o=ntrebat⁵⁷⁾:
 — Scol=te sus o feațița⁴⁾!
 Din ce=ai zădurmit?
 Rojile ti=s ovenite

Cari=i neberit.
 Fraiaru care rad avut
 Ție s=a=nsurat. —
 — Neca se=nsora și vesel'ea!
 Prosta lui a fost¹⁰¹⁾. —
 Din cer negru zăgîrmit=a
 Pac¹⁰³⁾ l=av ucis.

Frații Ioje (21 ani) și Ive (23 ani) Peras
 Birdo 4

20. VIII. 1935.

Trad.: Fata florile cules=a și a adormit. La ea venit=a flăcăul și i=a zis: — Scoală=te, sus copilo! De ce=ai adormit? Florile pe cari le=ai cules, ți=s ofilite. Ibovnicul, pe care l=ai fost îndrăgit, ți s'a însurat. — Însoare=se și veselească=se! Îngăduit i=a fost. — Din limpedele cer fulgerat=a și l=a ucis.

XLIV.

Feta rojițe berit=a,
 Pac a zădurmit=a¹⁰⁰⁾.
 Mladichiu la ia scocit=a:
 — Din ce=ai zădurmit?
 Rojile chi¹⁰⁶⁾ =a uvenit,
 Dragu chi¹⁰⁶⁾ s=a zaconit
 Carle=ai tu verno l'ubit¹⁰⁵⁾. —

— Când mn'i s=a ie zaconit,
 Neca=l' fie otprostit!¹⁰¹⁾
 Vedru cer¹⁰²⁾ va zăgîrmi,
 Saieta=n ie¹⁰⁷⁾ de=a¹⁰⁸⁾ hiti!
 Pacl'ensche ușe s=a¹⁰⁸⁾ rescl'ide
 Și ănuntru d=er l=a¹⁰⁸⁾ =ncl'ide. —

Ivana Micluș
 21 ani, Noselo 21

26. VIII. 1935.

Trad.: Fata floricele cules=a și a adormit. Flăcăul la ea sărit=a: — De ce=ai adormit? Florile ți s'au ofilit; dragul, pe care l=ai iubit adevărat, ți s'a cununat. — Dacă mi s'a cununat, fie=i iertat! Limpedeale cer va fulgera, săgeata'n el va repezi. Infernală ușă se va deschide și înăuntru de=l va închide.

XLV.

Când am ⁹⁹⁾ mic biveit ¹⁰⁹⁾,
 Mușate feate=am l'ubiveit ⁹⁾.
 Când am verit ⁹¹⁾ mare,
 Navigheit=am pre mare.
 Când am ⁶⁷⁾ case ⁴²⁾ vin'veit ⁹⁶⁾,

Featele ⁴⁾ m=a piajeit ¹¹⁰⁾.
 Featele ⁴⁾ cu cari=am mnat
 Tot ce fost=av, av utat,
 Și dracu mn'=av sricea ¹¹²⁾ lat ⁵⁷⁾.

Ive Peras

25. VIII. 1935.

23 ani, Bîrdo 4

Trad.: Pe când eram mic, frumoase fete=am iubit. Când m'am făcut mare, navigat=am pe mare. Când am venit acasă, fetele m'au îndrăgit. Fetele cu carc=am umblat, au uitat tot ce=a fost și dracul mi=a luat norocul.

XLVI.

Mladichiu zis=a che va veri...
 Se va veri, se nu va veri ¹¹²⁾,
 Dupa podnochi n=oi îi durmi.
 Mladichiu de largo scocit=a,
 Ocl'i bușnit=a și gura,

Lu iedina ¹¹³⁾ feta bura ¹¹⁴⁾.
 Stelele ieșit=a,
 Feia poghinit=a.
 Când a ⁵⁷⁾ feta poghinit ¹¹²⁾,
 Mladichiu s=a jalostit.

Ivana Micleuș

26. VIII. 1935.

21 ani, Noselo 21.

Trad.: Flăcăul zis=a c'a veni... Or de va veni, or de nu va veni, după miezul nopții nu mă voi duce să dorm. Flăcăul de departe a sărit, ochii sărutat=a și gura acelei vrednice fete, unică la părinți. Stelele ieșit=au, fata murit=a. Dacă a murit fata, flăcăul s'a mahnit.

XLVII.

Iuva mie suza cade,
 Iarba pemintului arde ¹¹⁵⁾.

Iarba crește și tot crește ¹¹²⁾,
 Iirima=m se pl'erdave=se ⁸⁴⁾.

Mare Stambulicî

6. IX. 1935.

48 ani, Jeiăn 23

Trad.: Unde=mi cade lacrima, iarba pământului arde. Iarba crește și tot crește, inima mi se topește.

XLVIII ¹¹⁶⁾.

Stelița ²⁾ ie jalosna ⁹⁵⁾
 Cara pre mire svite.

Și jalosna va tot fi ²⁹⁾;
 Io=i ⁵⁸⁾ plănje, ia va sviti.

Mare Stambulicî

6. IX. 1935.

48 ani, Jeiăn 23

Trad.: Steluța, care strălucește deasupra mea, e mahnită. Și mahnită va tot fi; eu voi plânge, ea va străluci.

XLIX ⁷¹⁾.

Cu ȱirima=m plȱngu,
Cu gura me ȱrdu ⁷⁵⁾.

Niciurve n=aratu
Cum ȱirima=m ardu ¹¹⁵⁾.

Mare Stambulicȱ
Jeiȱn 23

6. IX. 1935.

Trad. : Cu inima=mi plȱng, cu gura rȱd. Nimȱnuia nu arȱt, cum inima=mi ard.

L.

Cu cȱrbur nu mi=i ⁷⁸⁾
Che t=er omaji.
Ma ja ȱm ra fi ⁷⁸⁾
ȱi voi jalosti

Cȱn tu ver uȱa
ȱi nu=m ver scula ¹¹⁷⁾
Dispre ȱirime ¹¹⁸⁾
Tote suzele.

Mare Stambulicȱ
Jeiȱn 23

17. IX. 1935.

Trad. : Nu mi=i cȱ te vei mȱnji cu cȱrbuni. Dar ȱmi va pȱrea rȱu ȱi mȱ voi mȱhni dacȱ vei uita ȱi nu=mi vei lua depe inimȱ toate lacrimile.

LI.

Se=ȱ raȱ bire arata ⁷¹⁾,
Cȱt am io tire rada!...
Ali ¹²⁰⁾ nu=ȱ poc arata ⁷¹⁾,
Che ȱn fire n'am vera.

Besedele tele dulci
Spuri ȱi nazat le duci.
Nu=ȱ voi spure ce misles.
Spuru=ȱ ¹¹²⁾ ȱi me pristraȱes.

Mare Stambulicȱ

6. IX. 1935.

Trad. : De ȱi=aȱ arȱta bine, cȱt te iubesc!... Dar nu=ȱi pot arȱta cȱci ȱn tine n'am ȱncredere. Cuvintele=ȱi dulci le spui ȱi iarȱȱ le iai. Nu=ȱi voi spune ce gȱndesc. ȱȱi spun ȱi mȱ ȱngrozesc.

LII.

Cȱnd te=am ȱntrebat,
Maia=ȱ nu te=a dat.
Cȱnd m=am ȱnsurat,

Tu ai ⁵⁷⁾ suzele lasat ⁷⁴⁾.
Nu tu suzele roni ¹²¹⁾,
Che tu ȱnsȱ crivȱ ȱti.

Ioje Peȱulici (= Barba Pepo lu Loschin)
Birdo 11

12. VIII. 1935.

Trad. : Cȱnd te=am cerut, maicȱta nu te=a dat. Cȱnd m'am ȱnsurat, la=crimi ai vȱrsat. Nu plȱnge cȱci tu ȱnsaȱi eȱti vinovȱtȱ.

LIII.

Listu=m⁵⁸) piseit
 Și chi¹⁰⁶) l=am tremes.
 Și te pozdraves
 Che io me spravles.

Manche de muri,
 Reș fire bușni⁸⁰).
 Se reaş⁸⁰) io fire bușni¹¹²),
 Pecatele ț=ăș otprosti.

Ivana Micleuș
 21 ani, Noselo 21

29. VIII. 1935.

Trad.: Răvașul l=am scris și ți l=am trimes. Și te salut căci mă gătesc de zile. Înainte de=a muri, te=ăș săruta. De te=ăș săruta, păcatele ți=ăș ierta.

LIV¹¹⁹).

— Golubița¹²²) aba¹²²),
 Ce²⁷) che=ș tu jalosna ?¹²³)—
 — Cum che nu voi fi
 Și n=oi jalosti,
 Când a mev golub¹⁵)
 Nu=i pringa col'ub¹⁶) ?!
 Ș=ate mic=m spuru
 Che=i prende nu=l cavtu.
 Ș=are golubițe¹⁵)
 Ciuda, mușafițe.

Io ănsa cu lura¹²⁴)
 Cume nu=i niciura.
 Mire pl'erdave,
 Ate vesel'e.
 Prende io letes,
 Rojițe firzes
 Și me jalostes⁹⁵).
 Din ocl'i suza=m cade
 Și țirima=am arde¹¹⁵).
 Arde¹) de foc, arde¹⁰⁴).

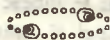
Ielena Turcovič
 31 ani, Jieiă 20

15. IX. 1935.

Trad.: Porumbiță albă, de ce ești supărată ? — Cum să nu fiu și să nu je=lesc, când al meu porumbel nu=i pe lângă cuib ? Și altele=mi spun că=i pe unde nu caut (privesc). Și are porumbițe, multe, frumusele. Eu singurică cu luna, cum nu=i niciuna. Pe mine mă părăsește, pe altele le înveselește. Pe unde eu zbor, floricelele tânjesc și mă întristez. Din ochi lacrima=mi cade și inima=mi arde. Arde de foc, arde.

(Urmează)

Petru Iroaie

Rugăm abonamentul ! (Cf. pag. 91)

— și dela următorii : d=l dir. Dr. Iuliu Mălinaș pe 1932—1934 ; d=l Dr. Vasile Marcu pe 1935 ; d=l Dr. Isidor Miclea pe 1935 ; d=l institut. Dim. Murgoci pe 1935 ; Păr. Ax. Nițan pe 1935 ; d=l dir. școl. Vasile Olinici pe 1935 ; d=l Preș. de trib. Gh. Petruc pe 1935 ; d=l prof. Ioan Petruc pe 1933—1935 ; d=l prof. Tr. Prodan pe 1933—1935 ; d=l dir. Alex. Romaș pe 1934—1935 ; Păr. Leon Roșca pe 1933—1935 ; d=l Gh. Ruptaș pe 1935 ; d=l avocat Dr. Christea Saco pe 1933—1935 ; d=l prof. Gh. Socoliuc pe 1933—1935 ; Păr. Gh. Sofian pe 1934—1935 ; d=l prof. Dr. C. Șotropa pe 1934—1935.

I. Al. Bassarabescu¹⁾

I. Al. Bassarabescu s'a născut la Giurgiu în 17 Dec. 1870' având de părinți pe pitarul Alexandru Bassarabescu, fost primar al orașului Giurgiu, și pe Eliza, născută Boteanu. S'a căsătorit cu D-ra Caterina Th. Dinescu, din Ploiești.

Studiile liceale și le-a făcut la Sf. Sava, București. Tot la București urmează studiile superioare, la Facultatea de litere, al cărei licențiat ajunge în 1897. Înainte chiar de a-și trece licența, fu numit profesor la catedra de geografie din Focșani, iar la 1897 trece la liceul din Ploiești, unde funcționează și astăzi.

Bassarabescu a debutat din vreme în literatură: de pe când se afla în liceu. Ca mai toți prozatorii epocii abordează nuvela, rămânând definitiv la acest gen literar. Primele sale încercări mai consistente fură publicate în „Revista Nouă” a lui B. P. Hasdeu, la 1894 și 1895, și'n „Revista Copiilor” a lui Th. D. Speranță, unde a dat o serie de povestiri nuvelistice pentru copii, concepute la priceperea lor. În 1895 Bassarabescu ajunge la „Convorbiri Literare”, rămânând acolo sub conducerea critică a lui T. Maiorescu, despre care Bassarabescu zice că „l-a îndrumat, i-a indicat genul care-i convine și i-a relevat meritele”.

Înmănuncherea scrisului său publicat prin cele reviste și ziare, începe în 1903, când apare primul său volum, intitulat *Nuvele*. O altă serie de nuvele apare, în colecția „Minerva”, cu eticheta *Vulturii*, volum în care Bassarabescu a dat cu adevărat măsura talentului său. Nicăeri calitățile de stil, de conciziune, de preciziune în descriere, nu sunt mai vădite ca 'n aceste nuvele și schițe, cele mai sugestive și mai sobre din câte a scris. Nuvela, sub peana acestui scriitor, are nu numai un echilibru de formă, ceea ce nu poate interesa exclusiv, dar și de conținut, de dezvoltare *ideică* a acestui conținut, fapt care constituie o calitate capitală. Dacă se cade să căutăm o comparație în literatura franceză, d. Bassarabescu ar putea fi pus alături de Jules Renard (mai cu seamă în *Bucoliques* și'n *Histoire naturelle*), puternicul descriptiv francez, unic în felul lui, concis, strâns, ferm de a descrie, fără lungi desfășurări de stări, situații și intrigi. La Bassarabescu, dezvoltarea subiectului are oricum mai multă însemnătate, ea însă nu păcătuiește prin întinderi și frazeologie nefolositoare, ori obo-

¹⁾ Comunicare făcută Seminarului român de literatură modernă și folclor dela Universitatea „Regele Carol II” din Cernăuți.

sitoare, ca de obicei producerea acestui timp. Viziunea lui literară e, am putea zice impresionistă. Ea descrie, detailează, descompune, analizează, așa cum e în adevăr; cu toate astea ea se întemeiază pe o calitate excepțională: puterea de evocare imediată și justă, sumară, pentru a nu încărca memoria, și caracteristică, spre a ne da fără greutate trăsătura principală a lucrului descris, ori observat. Din acest punct de vedere, în nici o parte nu se caracterizează mai bine această viziune, ca 'n esențialele pagini din *Pe drezină*, *Acasă*, *Ostrovul Florilor*, *Emma*, *Cât ține Leturghia*, *În vacanță*, *Domnul Dincă*, chiar *Noi și vechi*, scurta schiță cu care începe volumul cu acest nume, editat de „Biblioteca Românească Enciclopedică Socec”. Așa că, acest analist, prin meșteșugita sa concentrare, prin valoarea puterii de evocare, ajunge să fie un sintetist plăcut și semnificativ pentru vremurile noastre prolixе și desordonate.

Stilul său e original, precis, solid, dar sobru; limba clară și curată; imaginația înfrânată și fără avânt, fiind sclava vizualității imediate, realistă, însă destul de sugestivă; spiritul inventiv modest, lipsit de exagerările unei inspirațiuni prea vii. Scenele sufletești, analizele stărilor sociale și morale ale personajilor descrise, încercările de satiră și umor, ce se văd în unele lucrări, prezentarea scenică a situațiilor complicate, sunt și ele produsele aceluiaș spirit statornicit într'o expresie literară absolut particulară în literatura românească. În prefața volumului *Noi și Vechi*, d-l Mihail Dragomirescu, directorul „Biblioteca Românească Enciclopedică Socec”, zice că „Bassarabescu este cel mai independent dintre toți scriitorii mai tineri...” și că dânsul e „pentru epoca noastră cel mai semnificativ, cel mai esențial și, deci, cel mai durabil”.

Bassarabescu a tradus din limba franceză: *La paix chez soi și Boubouroche* de Georges Courteline. Are și versificații ca d. p. monoloagele: *Sâmburele*, *Clopotarii*, etc. A colaborat la „Biblioteca Copiilor”, din Sibiu, condusă de D-na O. Maior; la ziarele „Românul”, „Epoca”, etc...

Dela război încoace, a publicat încă trei volume consistente și anume: *Un dor împlinit* (Ed. Steinberg 1918), *Moș Stan Povești pentru copii* (Ed. „Cultura Națională”) și 'n 1934 *Un om în toată firea* (Ed. Socec).

Un dor împlinit e premiat de Academia Română, iar a doua ediție din *Vulturii* a fost distinsă prin premiul cel mare de 25.000 lei de către S. S. R.

Scriitorul Bassarabescu e și laureat al Premiului Național pentru literatură.

F. Ș.

POPULARE

Codrile, cu frunza lată,
Nici o brumă nu te bată,
Că bine mi-ai prins odată,
Când era mândruța fată !

*

Bădița cu ochi de mure
Tot mă cheamă la pădure,
Dar mămuța nu mă lasă
Că ci=că=i pădurea deasă,
Și bădița lăcomos
La omu care=i frumos.

*

Măi bădiță, om sucit,
Tu se vede=ai socotit
Că dacă mă=i părăsi
În bulboană oi sări,
Și că dacă mă=i lăsa
Într'o apă m'oi țipa¹⁾...

— — — — —

Auzită dela Ileana Răducan (analfabetă de 57 ani) din Prevorochie (Bucovina) de

De țipat zău m'aș țipa —
Dac'ai fi și dumiața !...

*

Frunză verde de susai
La hâd gură să nu dai !
La frumos în drum să sai
Și să=i zici: Bădiță hai !...

*

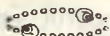
Câtă boală=i pe pământ
Nu=i ca boala de urît !
Urîtu une²⁾ se pune
Face inima făciune.

Crapă, Doamne, pământu
Să se bage urîtu !

*

Nu=i frumos cine=i frumos,
Da=i frumos cine=i drăcos ;
Nu=i frumos cine se ține,
Da=i frumos cui îi stă bine !

Octavia Lupu=Morariu

Scriitorul Kogălniceanu

Opera istorică și cea politică a lui M. Kogălniceanu a avut răsunet prea mare, s'a înfăptuit mult prea aproape de zilele noastre, petruca opera lui literară să nu fie neglijată.

Unirea Principatelor și alegerea lui Cuza, la înfăptuirea căroră M. K. a deținut rolul principal, împrăștierea țăranilor, secularizarea averilor mănăstirești și desrobirea țăganilor, acte de cari a tresărit și străinătatea — și să nu uităm că micile Principate românești nu erau atunci pentru Europa ceeace e România de astăzi, — asemenea acte deci, pe urma căroră a prins avânt un neam întreg, i=au consacrat numele pentru veacuri.

Rolul și atitudinea lui la congresul dela Berlin, unde împreună cu I. C. Brătianu a reprezentat atât de vrednic România, precum și

¹⁾ = m'oi arunca.

²⁾ = unde.

îndelungata lui activitate (până către sfârșitul vieții sale) în Parlament și în Academia Română, ne-au făcut să cam uităm că același K. a mai strălucit cândva și pe tărâmul literaturii.

Și fără a intenționa deocamdată să intrăm în amănunte, vom aminti doar în treacăt, în ce consistă deosebita valoare a lui K. pentru literatura română.

Deși în vârstă de numai 20 ani, și deși la Berlin, unde nu putea avea la îndămână izvoarele necesare, K. ne dă prima *Istorie a literaturii românești*, cu o bogăție de amănunte și cu afirmații îndrăznețe, multe rămase încă valabile până azi. Faptul c'a fost scrisă în limba germană și publicată într'una din cele mai mari și răspândite reviste germane de atunci, în „Lehmanns Magazin für die Literatur des Auslandes“, îi mărește considerabil valoarea.

Ajunge să cităm doar câteva rânduri din ea, pentru a ne da seama de spiritul în care a fost scrisă. Vom spiciu două pasagii în care — ajutat de scriitorul german F. I. A. Schneidewind — ne vorbește despre cântecul popular român din Bucovina, și despre sufletul poporului românesc, zicând: „Încă zac multe comori prețioase îngropate în straturile adânci ale Carpaților străvechi, multe flori mirositoare încă înfloresc și se scutură pe binecuvântatele câmpii ale Bucovinei, nevăzute, neobservate, așteptând cu dor momentul când soarele ei se va ridica, și ale cărui raze vor lumina flori și pietre cu colori strălucitoare“. Și mai departe: „Poporul simte aceasta și e dor necurmat după cântece și armonii. Abia apare un nou cântec că răsună cu iuțea fulgerului în toată binecuvântata țară de Dumnezeu (*Bogdana* cum o numesc Românii) și aceleași cântece cari să revarsă cu acompaniarea cobzei de pe buzele arzătoare ale Moldovencei încântătoare, răsună pline de dor sub acordurile duioase și mișcătoare ale flautului prin săracile colibe țărănești, pe piscurile goale ale stâncilor și prin pustiuri, la lumina bălăe a răsăritului semi-lunei, sau se pierd în vijelia crivățului. Cele mai multe din aceste cântece, sunt creațiunea geniului romantic poetic al poporului de jos, dar mai ales a hergheliei și a ciobanilor“¹⁾.

Trei ani mai târziu, fiind acu în țară, K. își inaugurează noua sa direcție în literatura română.

¹⁾ Moldau und Walachei. Romanische oder Walachische Sprache und Literatur von Michael Kogalniceanu, Berlin 18 Ianuar 1837, mit romanischer Übersetzung. Herausgegeben von Vasile Kogalniceanu (Acceși românește), București, 20 Iunie 1895, pag. 40—41.

La 1840 apare la Iași prima revistă literară română în adevăratul înțeles al cuvântului: „Dacia literară“. E tribuna pe care-și va răspândi ideile, idei menite să schimbe curând fața literaturii noastre.

S'a ridicat întâi contra traducerilor și imitațiilor „această manie ucigătoare a gustului original“, „care s'au făcut la noi o manie primejdioasă, pentru că omoară în noi duhul național“. Subiectele și inspirația să fie culeasă din istoria împodobită cu „fapte eroice“, din indeletnicirile pitorești și poetice, de pe colinele din munții și din pădurile brăzdate de fermecătoare părae. Se vor găsi destule subiecte „fără să avem pentru aceasta trebuință să ne împrumutăm dela alte nații“.

Era pe acea vreme un adevărat haos în literatura română. Purtătorii de condei se credeau scriitori și poeți. Publicau volume de așa-zise versuri, în cari urma poeziei era doar în rimă, și aceea adeseori falsă; o pildă: *Starțe epice închinare Românilor* de C. C. Aristia, pe cari V. Alecsandri, în „Propășirea“, le forfecă, reducându-le la zero prin citate din ineseși versurile lui Aristia, încheind drastic: „P. S. (Post scriptum) Domnule, nu te sburli pe mine pentru că și eu sfârșesc ca și Dumeata

Ale Tale
Dintru
Ale Tale!“

În asemenea situație, M. K. exclamă cu drept cuvânt: „Care n'are mania de a fi autor? Însuși ținții de pe lavetele școalelor au pretenții de a publica scrierile lor, pân' și tractaturi de filosofie. Ei bine într'o asemenea epohă, când se publică atâte cărți, afară de bune, nu este de neapărată nevoie, că o critică nepărtinitoare, aspră, să le cerceteze pre toate, și ca într'un ciur să le vânture, lăudând cele bune și aruncând în noianul uitării pre cele rele; și una și alta după principiile sale, și fără a lua sama la persoana și starea autorilor“¹⁾.

Deci critica va tăia fără cruțare în dreapta și'n stânga, relevând și lăudând lucrările cari împlinesc condițiunile unei literaturi originale și naționale. Atitudine critică sănătoasă care a reușit să se impună de pe urma perseveranței cu care a fost aplicată. De fapt, dânsa începuse cu „Alăuta Românească“, s'a afirmat precis cu „Dacia Literară“, a continuat cu „Popășirea“ și „România Literară“ și o găsim și la „Steaua Dunării“ a lui K., unde acesta — după vre'o 17

¹⁾ „Dacia Literară“, ediția II, 1859, pg. 205.

ani deci — scrie : „Vom combate, dar, din toate puterile noastre direcția falsă ce o parte din scriitorii de astăzi se încearcă a da limbii și literaturii. Spre aceasta ne păstrăm drifmul absolut de a ne exprima opinia asupra oricărei scrieri dată la iveală. Persoana autorului va fi pururea sacră pentru noi ; dar opera sa fiind a publicului, va fi și a noastră. Supuind scrierile noastre la apreciațiile altora, și aceasta fără restricție, vom judeca și noi scrierile altora, căci critica s'a făcut neaparată mai ales în timpul de față, când limba românească este resfignită pe fel de fel de cruci, stropșită prin fel de fel de sisteme, întunecată prin fel de fel de ortografii, unele mai absurde decât altele“¹⁾.

Secondat de Alecu Rusu dela Iași și Andrei Șaguna din Ardeal, porneste la luptă și contra „stricătorilor de limbă“ : latiniștii, italieniștii, ș. a.

În această luptă însă a avut de furcă, după cum e și natural, cu mulți adversari, ca d. p. G. Asachi, Bariț, Iacob Murășanu ș. a. Ideile lui însă au triumfat. Literatură românească e cea cu inspirații din trecutul și prezentul țării, înfățișată într-o limbă vie, din care se desprind eroice figuri strămoșești și vieaie tablouri din viața satelor, cu pitoreștiile lor obiceiuri. Putem vorbi acum de o literatură cu adevărat românească.

Dar Kogălniceanu e ajutat și de excepționale împrejurări, principiile sale teoretice fiind imediat traduse în practică — printr'un Alecsandri și un C. Negruzzi ; ceilalți doi inși din triumviratul literar al Moldovei din prima jumătate a veacului trecut.

Dar, — și aici trebuia să ajungem — și K. însuși e scriitor, Ne=a servit nu numai teorie, ci și literatură propriu zisă. Puțină, ce=i drept, dar cel ce cunoaște mai amănunțit multilaterală lui activitate din acel timp, și calitatea producțiilor literare ale anilor din jurul lui 1840, se va convinge că importanța și valoarea lui K. ca scriitor e în adevăr apreciabilă.

Între schițele lui K., una vine cu inspirație din viața rustică, alta e istorică, a treia, satiră social-culturală, etc. A compus chiar și versuri, 8 la număr²⁾.

Cu privire la geneza schițelor, putem afirma cu toată certitudinea că *Iluziile pierdute* sunt fără îndoială amintiri din copilărie, redactate în formă literară. Ceeace sporește valoarea schiței, e critica administrată societății de atunci, ironizându-se mania neologismelor,

¹⁾ „Steaua Dunării“, Iași, An. I, Nr. 1, din 1 Oct. 1855.

²⁾ Cf. „Floarea darurilor“, vol. I (1907 ?), pag. 20.

adică franțuzismele clasei boierești, încât schița constituie totodată un binevenit izvor de informație socială pentru epoca de până la 1840.

Scenele pitorești, „noul chip de a face curte” le-a scris însă, pentru a servi un model de pagină literară cu inspirație din popor, deci cu fond românesc. Scenele, apar în Nr. 1—2 din „Dacia literară”, în prefața căreia se declară lupta contra imitației servile și a străinismului. Trebuia deci, după teorie, servită și practica; ca primul articol, se publica nuvela lui Negruzzi (*Alexandru Lăpușeanu*), inspirată din trecutul istoric; urmau *Scenele pitorești* cu inspirație rustică, iar după altele, urmează capitolul *Criticii*. Și iată! programul pus în aplicare chiar dela primul număr! Pentru acest punct din programul său, K. a avut deci nevoie de „noul chip de a face curte”.

Trei zile din istoria Moldovei le-a scris K. nu atât pentru a îmbogăți literatura cu o nouă operă literară, și nici pentru a aduce o notă nouă în literatura istorică (în cazul acesta), cât pentru a ne da literatură inspirată din cronicile tipărite de el. Căci și acesta era unul din scopurile urmărite cu publicarea acestor strămoșești documentări.

Fiziologia provincialului în Iași e și dânsa satiră socială, cu destul efect pentru acel timp, satiră pe care K. a scris-o din dorul de a se manifesta și'n domeniul literaturii, mai ales că avea nevoie de un lucru ca acesta și pentru *Calendarul* său din 1844 (în care a și publicat-o).

Iar frăinicia operei lui K. se vedește și din faptul că atâtea afirmații și aprecieri ale lui, de acu o sută de ani, sunt totuși de eminentă actualitate.

Insistăm în amănunte.

Em. Haivas

(Va urma)

Vitrina cărții

Gáldi László, *Adalékok az alapkárok elméletéhez* (Contribuție la teoria dubletelor) („Archivum Philologicum” 1935, Nr. 7—9). — Autorul insistă asupra necesității de a stabili o deosebire între dubletele *disjuncte* și *corelative* de o parte și dubletele *sincronice* și *diacronice* de altă parte. Disjuncte sunt acele care n'au fost niciodată unite prin legături de asociație în conștiința vorbitorului (*adjudant-aidant*). Corelative (*chaire-chaise*). Concluzia autorului: terminologia sa va permite o clasificare mai potrivită a dubletelor.

Gáldi László, *Jegyzetek a Párisi Magyarág nyel vállapotáról*, (Situația lingvistică a Ungurilor din Paris), Debrecen 1935. — Ungurii cari trăiesc la Paris au împrumutat o mulțime de expresiuni franceze; și-au stricat deci limba, — păstrând însă toată puritatea limbii franceze. Autorul arată numeroase decalcuri servile din franceză cari figurează constant în limbajul Ungurilor dela Paris.

E. K.

Multe și mărunte...

Compozitorul valsului „Valurile Dunării”. — Cine e compozitorul valsului „Valurile Dunării”, care se bucură de faimă internațională, o știe tot Românul intelectual: E Ion Ivanovici, despre care regretatul M. Gr. Poslușnicu în *Istoria muzicii la Români* ne informează că a trăit dela 1848—1905, a fost maior în armata română, capelmaistru și în urmă chiar inspector și mare organizator al fanfarelor militare. Valsurile sale numeroase și toate frumoase (mai amintim: *Zina munților*, *Carmen Sylva*, *La Belle Roumanie*, *Farmecul Peleşului*) îl califică cu drept ca *Strauss al Românilor*. O ilustrare a succesului mondial al *Valurilor Dunării* e și faptul că'n seara de 20 Maiu 1935 postul secundar de Radio Kiel, subordonat postului Hamburg, l-a transmis în cadrul unui program de „Walzer aus aller Welt”. Dar cu prilejul acesta, speakerul a comis o regretabilă eroare, anunțând „Donauwellen” ca — „ungarischer Walzer”. Prietenul și colaboratorul nostru, d-l prof. univ. Dr. Victor Morariu, s'a sesizat și a trimis câte o notiță de lămurire la Radio-Hamburg, revistei „Radio Wien” și cotidianelor Cernăuțene „Allgemeine Zeitung” și „Deutsche Tagespost”. Dacă ziarul „hitlerist” s'a grăbit s'o publice, „Allgemeine” nu i-a dat nici o atenție!... Vrednic de reținut e însă răspunsul postului Hamburg-Kiel, în care citim (traducem din limba germană): „Vă mulțumim foarte mult pentru indicațiile date privitoare la compozitorul Ivanovici și tot astfel pentru interesul arătat programului nostru. Importanța unui compozitor de talia lui Ivanovici ni-i firește cunoscută și a fost o eroare că speakerul nostru a anunțat valsul *Valurile Dunării* ca fiind un vals unguresc”. M. A. T.

*

O știre dorohoiană despre haiducul Ioan Pietrariu — Întâmplător, mi-a căzut în mână o adresă a „privighitorului” din ocolul Herței către „cinstita Isprăvnicie” a ținutului Dorohoi, cu Nrul 105 din 24 Mart 1839, care sună astfel: „Potrivit predpisaniei cinstitei Isprăvnicii cu No. 1612, atingătoare pentru aflare[a] a doi prădași de către hoțul Ioan Chetrarul anume: Șmil Jădov și Ștefan Chirilă, și după cercetare[a] făcută în acest ocol, — nu s'au ivit asemenea păgubași, de care aduc la știință cinstitei Isprăvnicii. (ss) Alexandru Răut Sulger”.

Prin urmare, hoțul de... păgubaș (Șmil Jădov!) n'a fost prins!... Iar în cântecele populare bătrânești, *Ion Chetrariu* apare de fapt prin ținutul Herței și al Dorohoiului. Econ. D. Furtună

*

Petru T. Robeanu. — D-l George Fotino, monografiist al lui Dr. Gheorghe Popovici, se prezenta, poate, mai puțin deficient în valorificarea stihuitorului T. Robeanu, dacă cunoaștea (la 1935!) atât de substanțiala cărțutie a lui Le-
ca Morariu, *Un cântăreț al Sucevii: T. Robeanu*, Cernăuți 1926. Cu aprecieri ca aceaștea: „N'aș face un mai lung popas asupra lui Teodor (sic) Robeanu“ (31); sau: „Desigur, în lirica românească și deasemenea în diagramul propriei opere a lui Gheorghe Popovici, poezia nu (sic) reprezintă un punct culminant“ (31): sau: „Fără să fie realizări ale unei mari inspirații, sunt strofe ușoare (?) și armonioase, cu lacrimi discrete“ (31); și mai ales cu o atât de neiertată și de neînțelegătoare amputare a superbului final din *Novela de castel* (30) — evident că d. G. Fotino a trecut alături de excepționala valoare literară a acelei *Novele de castel*, sau a unor cântece ca *În bolta dela Craiul-Negru, Cântec vechiu*, cari constituiesc tot ce-a creat mai trainic, mai durabil și T. Robeanu și Dr. Gheorghe Popovici! Dar se pare că vom fi nevoiți să revenim...

T. Robeanu

Al. Criță

*

Pentru „Jar“-ul lui Rebreanu. — E de spaimă până'n ce prăpăstii poate da critica literară a zilelor noastre! Căci iată ce-a înțeles d. Șerban Cioculescu (în „Revista fundațiilor regale“ 1936, 423—424) din shakespeareana înfățișare a *automatismului psihic*, întrupat în *Liana* lui Rebreanu și'n *Liana* literaturii universale: „Ne vom restrânge — asupra acestei cărți (*Jar*), care nu duce la bun (?) sfârșit (!) psihologia erotică a fetei de azi (de azi !...). Din întreg romanul, construit de altfel cu conștiinciozitatea ¹⁾ sa obișnuită, cu ar-

¹⁾ Când oare ne-om dezbara de acest oribil barbarism, târăgănat pe 8 silabe și cacofonic prin aglomerarea consonantelor înrudite *ș, ci, zi: con—ști—in—ci—o—si—ta—te*, și foarte ușor de înlocuit cu elegantul neologism (de numai 6 silabe!) *scrupulositate*! ? ?

hitectura sa solidă, autorul nu se realizează decât în crâncenul instinct sexual al locotenentului Dandu“ !!! Vă să zică : *numai Dandu ? ! ?*

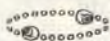
Dar de ce ne-am mai agita ? ! Nu cetiam deunăzi într'o revistă a unor versomani „moderniști“ că : „în *Jar*, d. Liviu Robreanu critică reaua educație a tineretului din Capitală“ ? !...

Leca Morariu

*

Tot erezia antineologistă ! — Cel mai sănătos antidot împotriva ereziei anti-neologiste, în semnul căreia d. T. Pisani dela „Universul“ militează atât de îndărjit și — vai ! — atât de naiv, e eseul apărut exact acu zece ani (!) : Leca Morariu, *Erezia antineologistă*, Suceava 1926 ! O documentară înfățișare academică a viabilității acelu element neologic, care a trecut biruitor chiar și peste un Titu Maiorescu..., — necum peste d. T. Pisani...

L. Bardeș

CRONICA

A doua premiere a poetei Adelina Simionescu-Cârdei. — *Suceava voivodală*, frumoasa colecție de versuri a poetei sucevene, asupra căreia s'a insistat în revista noastră, s'a învrednicit de curând de atenția aceleiași „Académie de Jeux Florimontains“ din Chambéry (Savoia, Franța de Sud), care, acum doi ani, îi acorda poetei calitatea de titulară a ordinului „*La Cigale d'Argent*“, pentru o odă închinată memoriei Regelui Albert al Belgiei. Acum în baza referatului d-lui M. Niculescu, fost profesor la Academia de studii orientale din Paris, cântăreața Sucevei a fost *avansată*, acordându-i-se decorația „*La Cigale d'Or*“, primind deci cu data de 31 Ianuarie, diploma, semnată de d-l Berthier, președintele acelei „Academii“, împreună cu *insignia* : un veritabil *greer de aur*. Semnătura e precedată de aceste cuvinte calde : „Nos vives félicitations ; notre sincère et respectueuse Amitié Latine“.

M. A. T.

*

† **M. Gr. Poslușnicu**¹⁾. — La Botoșani, s'a stâns de curând profesorul M. Gr. Poslușnicu. Trupul ostenit de muncă fără preget, a fost biruit de-o boală grea, care i-a nimicit și tot avutul material, așa că în ziua de Duminică 2 Febr. a. c., colegii îndurerați și elevii,

¹⁾ Necrolog de pâr. Econom D. Furtună (Botoșani) ; îl publicăm cu unele modificări.

cântându-i corurile lui, l-au condus la locul de veșnică odihnă. Bucovineanul Poslușnicu s'a născut în 1872, la Suceava. Dela amintirile voevodale de acolo și din ecourile cântecelor bătrânești și a datinelor în care și-a legănat copilăria, pornește tot dorul lui pentru cultivarea muzicii românești. Moare la Botoșani în vârstă de 64 de ani, după ce a ilustrat — ca o distinsă personalitate, un cercetător și un erudit — catedra de muzică vocală dela liceele din Pomârla, Dorohoi și Botoșani, el — vrednic elev al lui Caudella și al lui Muzicescu, vrednic între vrednici, căci poate sta oricând alături de marii cultivatori ai muzicii noastre populare. Ceeace a înfăptuit maestrul Ioan Vidu la Lugoș și 'n tot Banatul, a năzuit să realizeze M. Poslușnicu în Moldova-de-Sus, prin corurile ce le-a organizat și prin scrierile sale. În anii din urmă, cărțile sale didactice se cereau în toate părțile. Specialiștii au tot timpul ca să lămurească valoarea compozițiilor ce le-a lăsat. De noi, aici, ne interesează îndeosebi omul de cultură, și animatorul. Statornic încurajat de d-l Iorga, profesorul botoșănean a avut norocul, pe care l-a folosit cu pricepere, de a fi cumnatul marelui Vasile Bogrea și de a stăruia în chip luminat într-o tradiție de cultură, care avea la origine pe moșul lui Bogrea — avocatul Micali dela Dorohoi — ba și pe Gh. Asachi însuș. Va trebui desbătută cândva această interesantă legătură de lumină, dela Târnuț la Dorohoiului.

Destul că Poslușnicu, a găsit în fiecare zi câteva clipe libere, și ne-a dăruit o operă bogată pe tărâmul muzical, folcloric și istoric. Colecțiile de coruri precum și călăuzele pentru șefii de coruri ca și revista „Armonia” pe care o tipăria din 1924 — îl ridicau în ochii tuturor. Hărnicia lui s'a dovedit însă și mai mult atunci când s'a văzut că trece cu succes la cercetări asupra vieții și operei marilor înaintași, începând cu Muzicescu. Cu prilejul inaugurării Muzeului „Ciprian Porumbescu” din Suceava, Poslușnicu și-a dat contribuția de Sucevean și Bucovinean, oferind societății un număr însemnat de exemplare din biografia lui Porumbescu, scrisă ad-hoc.

Competența sa pe tărâmul folclorului muzical o vom ilustra printr'un singur exemplu: Anul trecut, a apărut în editura Fundației „Principele Carol” frumoasa carte intitulată: *Vicleimul*, joc sfânt, cules din popor, cu întregiri și lămuriri de punere în scenă de Victor Ion Popa, și cu așezarea pe muzică a melodiilor populare (semne bizantine și apusene) de G. Breazul. Bună carte, — dar care putea să fie și mai bună, dacă se ținea seamă că, la Botoșani, cu vreo

doi ani mai înainte, măestrul *Poslușnicu* își tipărise cartea : *Irozii sau Vicleimul*, mister al Nașterii Domnului, înscenare într'un act, un prolog și tabloul sfânt. Nu numai că melodiile în această carte dela Botoșani sunt mai bine rânduite¹⁾, dar lucrarea lui Poslușnicu are la început un studiu asupra *Irozilor*, de toată valoarea. Informația din acest studiu ni-l arată cunoscător profund în materie. Dar și textul folosit și schimbările aduse fac dovada că lucrarea lui Poslușnicu ar fi meritat să stea la baza celei bucureștene. Ce folos însă : Bucureștii sunt București, și Botoșanii sunt Botoșani !

Iar din acest punct de vedere, e cu totul de mirare cum M. Poslușnicu a isbutit să dea la iveală, în 1928, marea-i și principala-i operă — unică la noi — *Istoria muzicii la Români*. În zilele din urmă pregătia ediția a II-a.

Ce material vast, câtă muncă, ce mare folos reprezintă pentru viitor ! Numai T. T. Burada, dintre Moldoveni, s'a dedicat unui scop asemănător. Dacă opera aceasta prezintă totuși și scăderi de formă și de metodă, prin care nu reușește să fie într'adevăr ceea ce spune titlul, rămâne însă justă aprecierea ce i-o face în prefață d-l Iorga, zicând : „Pentru imensa cantitate de lămuriri, cuprinse în acest gros volum, pentru devotamentul cu care l-a strâns, trebuie să-i fim recunoscători“.

Mai însemnăm că mai toate foile de cultură apărute dela 1900 încoace în Dorohoi, Botoșani sau în Bucovina, au colaborarea publicistului M. Gr. Poslușnicu.

Ec. D. F.

*

Încă odată : împotriva superficialității gazetărești. (Pentru corespondentul cernăuțean al „Curentului“). — Știi, cetitorule, ce e în Bucovina ? D-Ta, care ai văzut *Jarmarocul Sf. Petru*, cu pilduitoarele sale expoziții, cu reînvierea *Muzeului Țării* ; care ai văzut frumoasa *Expoziție a cărții* la Universitate și cea a *Cărții Sucevene* ; care te-ai bucurat de intensiva activitate administrativă și culturală a prefecților și a primarilor bucovineni ; care urmărești multiplele eforturi și realizări ale ministrului, rectorului și profesorului Ion I. Nistor ; care te bucuri de înfăptuirile *Societății pentru cultură și literatură* ; care vei fi fost poate și pe la cursurile *Universității populare* dela Câmpulung ; care vei fi cetind „Candela“, „Junimea literară“, „Făț-Frumos“, „Mihai Eminescu“, „Codrul Cosminului“, „Însemnări socio-

¹⁾ Cfr. și observațiile d-lui Il. Cocișiu din „Țara Noastră“ cu data de 5 Ianuarie 1935.

logice", și atâtea alte periodice bucovinene — ei bine, D=Ta nu știi că toate acestea nu sunt decât — „*letargie culturală și morală*" !

Ți-o spunea corespondentul Cernăuțean al ziarului „Curentul“ (care de altcum însuși a înregistrat nu odată unele din aspectele amintite ale harnicei culturalități bucovinene) într'o cronică, de altcum bine intenționată, *Mari evenimente culturale la Suceava* (în nrul 2746 dela 28 Sept. 1935): „*Letargia culturală și morală, care a cuprins întreaga noastră provincie și cu deosebire vechiul scaun voevodal dela Suceava, este pe cale să dispară cel puțin aci....*“ Ai mai aflat, astfel cetitorule, că nicăieri această letargie nu era atât de accentuată ca la — Suceava, în acea Suceavă, care, acum vreo șase luni, se învrednicia, tot în „Curentul“, de elogiile unui Cezar Petrescu !

Îl întrebăm încă odată pe d-l Pamfil Șeicaru: scrisul corespondenților din provincie e într'adevăr *tabu* ? Nu e frână, nu e control, nici la un ziar ca „Curentul“ și nici când corespondentul ajunge în contradicție cu colaboratorii frunțași ? Încolo, intenția corespondenței merita recunoștință, prin faptul că atrăgea atenția asupra jubileului liceului dela Suceava, relevând rolul vechilor dascăli, cari „au știut să transforme liceul ort. rom... într'o inexpugnabilă citadelă de conștiință, de iredentism și de șovinism național...“ Și tot așa nu putem decât să aprobăm când corespondentul lauda „prodigioasa activitate a vechii reuniuni muzicale=dramatice „*Ciprian Porumbescu*“.

V. M.

*

Congresul literar „Krasicki“ dela Lwów. — În Iunie 1935 a avut loc la Lwów Congresul „Krasicki“, eveniment științific și cultural în cel mai frumos înțeles al cuvântului, atât prin numărul și prestigiul participanților (peste 300) cât și prin mulțimea și înaltul nivel al referatelor și desbaterilor (peste 40). Congresul a întrunit savanți, literați și un mare public de intelectuali nu numai din Lwów, ci și din toate centrele universitare ale Poloniei, ba chiar și din străinătate. Printre oaspeții străini erau d=ni prof. Langlade și J. Fabre (Franța), cari ambii au luat parte activă, referind sau discutând, ba d-l Langlade a și prezidat una din secțiunile congresului. Din Cehoslovacia prof. Krejčí. Alți învățați externi prof. Horak (Cehoslovacia), prof. Ilešić (Iugoslavia), prof. Czernobajew (Rusia), Paul Cazin (Franța) cari n'au putut veni în persoană, și=au trimis referatele. Cu părere de rău s'a înregistrat că România n'a fost reprezentată. Înformându-ne la membrii comitetului asupra acestei lacune, am aflat

că și comitetul regretă această lipsă, mărturisind sincer că ea se datorește unei simple greșeli de organizație. Totuși literatura română n'a fost cu totul absentă dela congres. Ea s'a remarcat prin numele d-lui prof. M. Dragomirescu.

Prilejul congresului a fost aniversarea a 200 de ani dela nașterea marelui poet fabulist și satiric Ignatie Krasicki, mitropolit și primat al Poloniei în timpul care a precedat desmembrarea Poloniei. Prelat din viță de magnați, minte ageră cu stil curat și viu cadențat, a fost pe timpul său (ce timpuri triste pentru Polonia !) coloana pe care s'a sprijinit cultura națională. Născut și format în sudetul Poloniei, marele poet a devenit unul din numeroșii și eminenții reprezentanți ai acestui colț de Țară.

Inițiativa congresului a pornit din Institutul științific „Ossolineum“ dela Lwów, al cărui curator, principele A. Lubomirski, a prezidat comitetul, fiind secundat de d-l Bernacki, directorul institutului, și d-nii prof. Kleiner, membru al Acad. Literare Pol. și președ. Asociației Literare A. Mickiewicz, și prof. St. Lempicki.

Desbaterile s'au desfășurat în patru secțiuni după următoarele materii: 1) Opera lui Krasicki și epoca lui, 2) Cultura și literatura regiunilor sudetice ale Poloniei, 3) Teoria literaturii și metoda cercetărilor literare, 4) Didactica școlară a literaturii și limbii polone. Cea mai interesantă a fost secțiunea a treia, unde s'au întâlnit și au discutat reprezentanții diferitelor curente și păreri din acest domeniu. Discuțiile au fost nu numai adânc documentate ca fond și elegante ca formă, dar totodată și înfocate ca temperament. S'a dovedit iarăși că cercetările literare, departe de a fi o materie seacă și accesibilă numai specialiștilor, interesează și animează și pe profani. De interes special pentru autorul acestor rânduri a fost referatul foarte cuprinzător și instructiv al prof. Czerny asupra situației cercetărilor literare în Franța de azi. Referentul a trecut în revistă toate curente și metodele cercetărilor literare ale Franței contemporane, în care se oglindește într-o măsură oarecare și situația acestor studii din toată lumea civilizată. Printre teoreticienii francezi formalisti radicali am întâlnit și pe prof. M. Dragomirescu, ale cărui lucrări franceze au fost citate pe larg. Un punct de vedere înrudit cu cel al prof. Dragomirescu a fost reprezentat la congres prin prof. Kridl dela universitatea Wilno. Prof. Kleiner a subliniat importanța mediului în timp și spațiu pentru opera literară. Foarte interesante au fost expunerile prof. Ingarden dela univ. Lwów, autorul renumitului studiu *Das literarische Kunst-*

werk. Cu toate divergențele părerilor, totuși aproape toate referatele au culminat în constatarea că punctul de plecare și obiectivul central al cercetărilor literare nu poate fi decât opera literară, orice alte metode, ca de pildă cea istorică, filologică, biografică sau sociologică, neavând decât valoare auxiliară și accesorială. Adevărata metodă se află determinată prin însăși natura operei literare. Această metodă însă n'a fost definită pe deplin și 'n mod satisfăcător, căci nici „natura esențială“ a operei literare n'a putut fi precizată, rămânând ca un congres viitor să se ocupe special cu aceste probleme sau mai bine zis cu această problemă.

E. Biedrzycki (Lwów)

*

† Nicu Papazoglu. — S'a izbăvit de schingiurile unui hain fizic, violoncelistul N. Papazoglu, unul dintre uni puținii virtuoși pen-

Nicu Papazoglu

tru cari adevărata măiestrie a violoncelului tot cantilena rămânea. Om de înaltă omenie, Nicu Papazoglu care a cinstit câteva timp catedra de violoncel la fostul Conservator Cernăuțean¹⁾, ne-a înflorit în suflet neuitate aduceri-amine...

*

Membrii fondatori ai Soc. „C. Porumbescu“. — Și iată-i deci pe acei vrednici Cțitori ai Soc. „C. P.“ cari, prețuind admirabila râvnă a lui Ștefan Pavelescu, s'au înșirat printre membrii fondatori

¹⁾ Desființat odată cu Teatrul Național Cernăuțean, pentruca, în schimb, si ni se dea un „Iarmaroc Sf. Petru“ !...

ai Soc. „C. P.” (cu cotizații de câte 1.000 lei): d-nii Nic. Arto-
novici (Șcheia), George Baleanu (Salcea), Păr. Gh. Berariu, proto-
iereu (Suceava), Păr. Gh. Berariu (Mitocul-Dragomirnei), Leonida
Bodnarescu dir. (Ciudei), Andrei Botușan (Lujeni), Mihai Căraușu
profesor (Suceava), Adelina Cârdei-Simionescu (Suceava), Ioan
Cârdei, profesor (Suceava), Gheorghe Cârlan profesor (Suceava),
Dimitrie Cojocariu prefect (Suceava), Procopie Cormoș ing. silv.
(Pojorâta), Dr. Nic. Crășmariu (Iacobeni), Dr. Dim. Cudla (Suc.),
Ilie Doboș-Boca senator (Suc.), Valerian Doboș-Boca Admin. Univ.
(Cernăuți), d-na Berta Doroftei (Suc.), Primar Gh. Doroftei (Suc.),
Dr. Sergiu Drăgoiu (Botoșani), Avivu Dumitrescu dir. B. N. (Suc.),
Garabet Găina, Consil. (Suceava), Ion Gonchevici (Stroiești), Nicu
Grigorcea (Carapciu), Dr. Max Hacman prof. univ. (Cernăuți), d-na
Ana Iacobovici (Cuciurul-Mic), d-na Elena Ichim dir. (Suc.), Dr.
Leontie Ichim (Suc.), Dr. Al. Ieșan, prof. univ., Xenofon Isopescu
dir., Trandafir Lupășteanu prof. (Suc.) Gh. Manoliu-Tețcanu, Dr.
Dim. Marmeliuc prof. univ. (Cernăuți), George Mavrocordat prefect
(Botoșani), Dr. Isidor Miclea (Suc.), d-ra Maria Miclescu (Călinești),
Dr. Aurel Morariu avocat (Cernăuți), Căpit. Spiridon Morariu (Suc.),
Dr. Victor Morariu prof. univ. (Cernăuți), Orest Muș inginer (Telea-
jen), Ministru Dr. Ion I. Nistor (București), d-na Elena Olmazu
(Liteni), Ștefan Pavelescu prof. (Suc.), I. P. S. Sa Dr. Ortisie Po-
pescu (Suceava), Dim. Popovici (Costâna), Ion Pruncu (Șcheia),
d-na Olga Pruncu (Suc.), I. P. S. Sa Visarion Puiu (Cernăuți),
Max Revai, N. Robu (Rădăuți), Aurel Rusu prof. (Suceava), Dr.
Al. Saghin avocat (Cernăuți), C. Șaint-Georges (Botoșani), Ion R.
Sbiera prof. (Suc.), d-na Mafilda Sbiera dir. (Suceava), Rem Sbiera
Prim-preș. Trib. (Suceava), Ministru Ion Stârcea, Al. Tilleman-
Pruncu (Suc.), d-na Eugenia Ucraineț dir. (Bosanci), Ion Vicoveanu
director școlar (Vicovul-de-Jos), Iosif Vihovici senator (Cernăuți) și
George Zuzu (Liteni).—Deci, integral, din 1 Iunie 1935 până 'n 20
Febr. 1936, 61 membri fondatori! Record unic și elocvent! Vivat
sequens și dea Dumnezeu și devotamentul Sucevii culturale, ca nici
la număr membrii activi al Soc. „C. P.” să nu fie întrecuți de cei
fondatori !...

*

Minunea Inițiativei Particulare! — Cu cărturari născuți iară
nu făcuți, ca dir. de liceu Cezar Ursu, apoi G. Tutoveanu, Senatorul
N. Neștian, prof. Paul Constantinescu și alții..., Bârladul lui Em.

Gârleanu (cu rev. „Făt-Frumos“) și-al lui Tudor Pamfile (cu rev. „Ion Creangă“), are (cum ne-a fost dat să vedem în 15 Martie a.c.) o *Casă Națională* cu o Bibliotecă¹⁾ și o Pinacotecă²⁾, de care ar trebui să roșească până'n unghii orice Ministru, dacă n'a știut să=și desbaiere săcultețul subvențiilor în acest fel de locuri, iar nu în ciurul cel fără fund al atâtor fundații — pepiniere de sinecuriști bugetovori!

*

C. Porumbescu inedit. — Inedita romanță a lui C. Porumbescu, *Cât te-am iubit*, apărută în autograma lui C. Morariu ca Nr. 4 din Colecția „Făt-Frumos“ vine cu nota: „Constantin Morariu (1854—1927) coleg de studii și prieten al lui Ciprian Porumbescu, mai apoi *Preotul* C. Morariu, biograf (1908 și 1926) al Porumbescului, era el însuși meloman: bun flautist, cânta din când în când și cu violonistul Porumbescu. Ba în Calendarul *Glasul Bucovinei* din 1922 apărea chiar o compoziție a lui C. M.: *Plâng și mă tânguiesc*, imn funebru religios, armonizat pentru cor bărbătesc de A. Karnet“. — Aceeași inedită, în aceeași autogramă. C. M. (puțin alterată însă prin suprascriere) în rev. „Muzică și poezie“ Nr. 3 din Ian. 1936.

*

Superficialul și meschinul Gh. Alexeanu. — E încă în amintirea multora dintre noi jalnica înfrângere a superficialului Gh. Alexeanu (recte: Alexian!), prof. la fac. de drept din Cernăuți, îndurată (când cu unificarea legislativă) din partea temeinicei bucovinene, prin distinsul jurist Dr. Aurel Morariu³⁾. Nu Gh. Alexian e însă omul

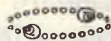
¹⁾ Amintitoare de minunata Bibliotecă Centrală dela Suceava, existentă din devotamentul d=lui prof. Cornel Sorocean.

²⁾ posedând chiar și-un Grigorescu!

³⁾ Vezi Dr. Aurel Morariu, *Unificarea legislativă și un anteproiect de unificare*, Cernăuți 1931. De altfel mai cităm din broș. d=lui Dr. Aurel Morariu, *Pentru restabilirea adevărului* 1936, 39: „Atitudinea de vădită ostilitate și lipsă de obiectivitate nu m'a surprins deloc. Acest domn Gh. Alexeanu pare a nu putea uita că în chestiunea marei probleme a unificării legislative m'am găsit în hotărâtă opoziție cu d=sa, combatându-i anteproiectul de unificare pe care îl supusese pentru a fi legiferat fostului Ministru de justiție C. Hamangiu.... Asupra problemei acesteia am publicat... și o carte, în cuprinsul căreia am analizat... și argumentele cu cari d. Gh. Alexeanu își susținea superficialul anteproiect de unificare. În combaterea argumentelor d=sale am fost documentat și obiectiv; și desigur nu eu sunt vinovat, dacă în fața acestor argumentări, eșafodajul artificial și nesincer al d=lui Gh. Alexeanu s'a prăbușit. Ori acest fapt d. Gh. Alexeanu nu mi-l poate ierta, și acum i s'a părut sosit momentul potrivit pentru a=și lua satisfacția în felul arătat mai sus“.

care să se preteze la un bărbătesc *pater peccavi* și să treacă înainte peste așa omenești incidente. A tot rumegat gânduri de răzbunare, a pândit, și s'a pomenit că „lovește“. Intrat în bunele grații ale mitrop. Visarion (pentru care evoluție e foarte caracteristic articolul *Bucovina are un nou ctitor*, semnat de d. G. Alexianu în „Gazeta Bucoveninilor“ II Nr. 25 din 25/XII 1935) și — firește... — instituit de acel „nou ctitor“... raportor asupra gospodăriei dela Fondul bisericesc al Bucovinei d. Alexian s'a năpustit cu o serie de învinuiri și asupra d-lui Dr. Aurel Morariu. Dar vai de văcarul care s'a mâniat pe sat, și mai vai de superficialitatea și meschinăria care vrea să-și facă mendrele pe îndositele ! Descoperit de d-l Aurel Morariu, „raportorul“ Gh. Alexianu și-a dat iar în petec. Nu se poate concepe o mai cumplită desființare substanțială și morală ca cea suferită acum, *din nou*, de d. *prof. univ.* (!) Alexeanu prin potopul cifrelor și documentelor produse de Dr. Aurel Morariu în întâmpinarea *Pentru restabilirea adevărului*, Cernăuți 1936 ! Ajunge să cităm : „...vedeam un avocat — un profesor universitar la drept... — pretându-se cu ușurință și vinovată superficialitate la acte de delațiune foarte puțin onorabile. Vedeam în scrisul d-lui Gh. Alexeanu manifestându-se o mentalitate absolut insolită și hotărât reprobabilă. Căci sistemul memoriului în chestiunea este : Tăcerea asupra faptelor ce nu-ți convin, suprimarea datelor ce nu se încadrează în teza la care vrei să ajungi cu orice preț, născocirea de lucruri și vinovății închipuite, pentruca pe acest eșafodaj să parvii a descalifica și condamna“ (4) ; și : „...obligat prin delațiunile și insinuările d-lui Gh. Alexeanu trebuie să insist asupra atâtor amănunte pe cari mai curând le-aș fi lăsat uitate“ (5). Ce ghinionist e Păr. mitropolit Visarion în alegerea colaboloritorilor săi !

Leca Morariu

Rugăm abonamentul !

— și dela : Păr. Mihai Totoiescu pe 1933 $\frac{1}{2}$ și 1934—1935 ; D-na dir. școl. Eugenia Ucraineț pe 1935 ; D-l dir. școl. Gh. Ucraineț pe 1933—1935 ; D-l Dragoș Vitencu pe 1934—1935 ; Bibl. „N. Iorga“ Cernăuți pe 1934—1935.

*

Danie culturală

Fondurile revistei „Făț-frumos“ au sporit cu suma de 400 lei, dar din partea D-lui Nicu Gherman, institutor, Cernăuți. Vivat sequens !

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :

CERNĂUȚI, str. Munteniei 14

ABONAMENTUL (achitat numai anticipativ)

În Țară : 200 lei pe an

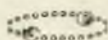
În Străinătate : 300 lei pe an

Colaboratorii plătesc numai 100 lei pe an

CUPRINSUL :

Const. I. Popescu	I. E. Torouțiu, Studii și Documente literare (vol. V și VII)
Aurel Vasiliu	† G. Ibrăileanu
Adelina Simionescu=Cârdei	Denie (versuri)
D. Rusu	Legea rotațiunii corpurilor cerești
E. Valuca	Ariana Del=Vet, <i>Două lumi</i> (Roman)
Aurel V. Sânger	Sonetul Psaltirii (versuri)
I. E. Torouțiu	Eminescu și conferențiarul dela Berlin (anti=Ion=Sân=Giorgiu)
Ad. S.=Cârdei	Inchinare (versuri)
I. U. Soricu	Rapsodul (versuri)
At. C. Bălăcescu	La Ierusalim
Ion Armean	Pentru notarea ariilor populare
E. Kallós	Metodele psihologiei raselor
Petru Iroaie	Cântece populare istororomâne
F. Ș.	I. Al. Bassarabescu
Octavia Lupu=Morariu . .	Cântece populare
Em. Haivas	Scriitorul Kogălniceanu
E. Kallós	Vitrina cărții
M. A. T., Econ. D. Fur=	tună, Al. Criță, Leca Mo=
rariu și L. Bardeș . . .	Multe și mărunte
M. A. T., Econ. D. Fur=	tună, Victor Morariu, Emil
Biedrzycki și Leca Morariu	Cronică

„Rugăm abonamentul !” — Pentru Bustul Eminescu — Danie culturală

BIBLIOGRAFIE

Cereji
Colecția
muzicală

COLECȚIA „FĂȚ-FRUMOS” Nr. 4

din Compozițiunile lui

Ciprian Porumbescu

CÂT TE-AM IUBIT!...

(Text de Matilda Cugler)

Pentru voce

după manuscrisul lui C. Morariu
din Muzeul Porumbescu

Pr. 20 lei

CERNĂUȚI 1936

„Făț-
Frumos”

Fascic. 1—4

Dr. Aurel Morariu, *Pentru restabilirea adevărului*, Cernăuți 1936.

Teodor Balan, *Răspuns d-lui Const. V. Dimitriu*, Cernăuți 1935.

Traian Chelariu, *Aur vechiu*, Cernăuți 1936.

P. V. Ștefanuca, *Contribuție la...* (la folclorul basarabean!... Ni-i lehamite să re-
producem chilometricul titlu de 19 cuvinte... Adevărată oroare!), 1935.

Aurel A. Murășianu, *Planul „Regatului Daciei”* (Brașov. 1935) Extras.

Casina Română 1845—1935 (Splendid album comemorativ, Brașov 1935.

I. E. Toroușiu, *Studii și Documente literare* vol. V „Junimea”, București
1935; vol. VII „Sămănătorul”, București 1936.

Cezar Petrescu, *Luceafărul*, Roman, Ed. a II-a, București.

Cezar Petrescu, *Nirvana*, Roman, Ed. a II-a, București.

C. Manolache, *Sfânta dreptate*, Roman, București

Al. Lascarov-Moldovanu, *Romanul furnicii*, București.

Eugen I. Păunel, *Cântecul Miltichii (Studiu de literatură comparată)*, București 1935.

Ion Diaconu, *Psihologie și creație populară*, București 1935.

Ștefan Gilicelli, *Regulile de purtare la masă în românește*, București 1934.

G. Ursu, *Istoria literară a Bârladului*, II București 1934.

Artur Gorovei, *Elementul popular în literatura cultă*, București 1935.

Stanisław Łotocki, *Horacy w literaturze rumuńskiej*, Lwów 1936.

Aron Cotruș, *Wybór wierszy* (traducere în poloneză de Włodzimierz Lewik; pre-
fațată de Emil Biedrzycki), Lwów 1936.

Vasile Cirecu, *Eine kritische Ausgabe der EPMHNEIA...*, Sofia 1935.

Prețul (fiind revistă nesubvenționată...) 60 Lei

TIPARUL „GLASUL BUCOVINEI”
CERNĂUȚI

19773